

Υπόμνημα Θέσεων και Προτάσεων ΕΣΕΕ
ενόψει της 83^{ης} ΔΕΘ

Αθήνα, Σεπτέμβριος 2018

Α. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Η ΕΣΕΕ με στοιχεία τεκμηριώνει τις θέσεις και προτάσεις της, ενώ ζητά μία δίκαιη και σταθερή φορολογία αντί για τη μέχρι σήμερα «φορολογία χωρίς μετρολογία». Επισημαίνεται ότι στην ελληνική αγορά και σε ένα δείγμα περίπου 250.000 επιχειρήσεων το 80% εξ' αυτών έχει ζημιές και μηδενικά αποτελέσματα, αφού 4 στις 10 είναι ζημιολύγες, 5 στις 10 έχουν μηδενικά ή οριακά κέρδη και μόνο 1 στις 10 έχει κέρδη άνω των 60.000 ευρώ. Όταν οι βεβαιωμένοι φόροι των επιχειρήσεων (ΦΕΝΠ) εκτιμάται πως θα ανέλθουν στα 4,8 δις ευρώ (εκτίμηση φορολογικού έτους 2017), όταν η συνολική φορολογητέα ύλη/εισοδήματα 2017 είναι φέτος μειωμένη κατά περίπου 2 δις ευρώ σε σχέση με τα εισοδήματα του 2016, με εκείνη των αυτοαπασχολουμένων να υπολείπεται κατά περίπου 0,4 δις ευρώ και όταν τα νέα ληξιπρόθεσμα των βεβαιωμένων φόρων στην Εφορία ξεπέρασαν τα 5,1 δις ευρώ το α' εξάμηνο, τότε υπάρχει «υπέρμετρη» φορολόγηση. Όταν με βάση τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία του ΕΦΚΑ (ΑΠΔ/ΙΚΑ) τον Φεβρουάριο του 2018 ο μέσος μισθός στην Ελλάδα πλήρους & μερικής απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα ανέρχεται στα 929 ευρώ και στο Δημόσιο 1.075 ευρώ (β' τριμ. 2017), όταν το μέσο νοικοκυριό έχει εισόδημα 1.104 ευρώ τον μήνα και όταν η μέση σύνταξη εκτιμάται στα 897 ευρώ (μέσο εισόδημα από κύριες και επικουρικές), τότε «ασύμμετρα» ο μέσος φόρος του Έλληνα για τα εισοδήματα του 2017 ανέρχεται στα 1.342 ευρώ. Αν μάλιστα ληφθούν υπόψη τα πρόσφατα στοιχεία της ΑΑΔΕ, αναφορικά με την εκκαθάριση των φορολογικών δηλώσεων για τα εισοδήματα του 2017, από τα οποία προκύπτει σε ατομικό επίπεδο πως 4 στους 10 φορολογουμένους έχουν χρεωστικό εκκαθαριστικό σημείωμα και μόλις το 12,5% αυτών πιστωτικό (επιστροφή φόρου), τότε οι φόροι υπολογίζονται με λάθος «παράμετρο» και έχουν ως αποτέλεσμα με βάση τα στατιστικά του 2017 οι 3 στους 10 πολίτες να μην κατόρθωσαν να καταβάλουν ακόμα και τη α' δόση των συνολικά 1,2 -δις ευρώ. Η Ελλάδα κατατάσσεται και φέτος στους πρωταθλητές υπερφορολόγησης των επιχειρήσεων και πρώτη, μετά τη Μάλτα, χώρα στην Ευρωζώνη σε αναλογία εσόδων κεντρικής Κυβέρνησης προς το ΑΕΠ με 35,3% έναντι 20,4% στην Ευρωζώνη. Παραταύτα, η βαριά και μη ανταγωνιστική φορολογία, εξαιτίας των υψηλών συντελεστών που επιβάλει, δεν της εξασφαλίζουν περισσότερα έσοδα από τις άλλες χώρες ή ακόμα και από τον μέσο όρο των ευρωπαϊκών χωρών, που διατηρούν χαμηλότερους συντελεστές. Είναι γνωστό, πως πολλές χώρες εξακολουθούν να επιδιώκουν την τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας και την προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων, διατηρώντας ή μειώνοντας τους φορολογικούς συντελεστές των επιχειρήσεων. Αντίθετα στην Ελλάδα ο συντελεστής φορολόγησης των επιχειρήσεων εν μέσω κρίσης αυξήθηκε και παραμένει σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα. Συγκεκριμένα και με περίοδο αναφοράς το 2018 με τον συντελεστή στο 29%, έχει μετά τη Μάλτα (35,0%), τη Γαλλία (33,3%) και τη Γερμανία (30,0%) τον υψηλότερο συντελεστή στην Ευρώπη, μαζί με το Βέλγιο, αδυνατώντας ως εκ τούτου να ανταγωνισθεί γειτονικές χώρες με συντελεστές φορολόγησης των επιχειρήσεων να κυμαίνονται μεταξύ 10 και 16%.

Παρά τις χιλιάδες μεταρρυθμίσεις και τις αλλαγές των τελευταίων ετών, μέχρι το 2020 δεν προβλέπεται καμία μεταβολή των βασικών φορολογικών συντελεστών (εταιρική φορολογία, φορολογία εισοδήματος και ΦΠΑ). Αντίθετα, ενδέχεται να υπάρξει αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης σε τομείς όπως, η φορολόγηση των κεφαλαιουχικών κερδών, **εκτός εάν εφαρμοστούν τα ορισμένα από τα αντίμετρα του 2019**, η παρακράτηση φόρων και η φορολόγηση των ψηφιακών δραστηριοτήτων. Μέχρι τότε όμως οι υψηλές φορολογικές υποχρεώσεις θα «στραγγαλίζουν» την ανάπτυξη της οικονομίας και θα «στραγγίζουν» την περιορισμένη ρευστότητα της ελληνικής αγοράς. Ως εκ τούτου, η ΕΣΕΕ, ενόψει των εξαγγελιών της ΔΕΘ, δεν θεωρεί «παροχολογία» τη μείωση της άμεσης και έμμεσης φορολογίας πολιτών και επιχειρήσεων καθώς και του εξορθολογισμού της «**ασφαλιστικής φορολογίας**» των ελεύθερων επαγγελματιών, αλλά άμεσες και απαραίτητες ενέργειες. Η ΕΣΕΕ πιστεύει ότι ο βαθμός και η μέθοδος της φορολογίας των συνεπών φορολογουμένων, αλλά και γενικότερα η εισπραξιμότητα των βεβαιωμένων φόρων τη περίοδο των μνημονίων, απαιτεί μία μεταμνημονιακή φορολογική προσέγγιση και προτείνει τα παρακάτω:

1) Άμεση εφαρμογή του «Ειδικού επιχειρηματικού Λογαριασμού», ενός μέτρου που ενώ προβλέπεται ρητά στο νόμο 4446/2016, εντούτοις δεν έχει ακόμη τεθεί σε ισχύ. Δυστυχώς, η υποχρεωτική δήλωση ενός επαγγελματικού λογαριασμού στις φορολογικές αρχές, αποσκοπεί αποκλειστικά και μόνο στη διασταύρωση των φορολογικών στοιχείων και των συναλλαγών των επιχειρήσεων, για τον εντοπισμό περιπτώσεων φοροδιαφυγής. Κάλλιιστα, ο συγκεκριμένος λογαριασμός θα μπορούσε να αποτελέσει έναν «τροφοδότη λογαριασμού» των εξόδων (λειτουργικών) της επιχείρησης, με πρόβλεψη ειδικού προστατευτικού καθεστώτος έναντι των κατασχέσεων. Η κατάσχεση για οφειλές σε Εφορίες, Ασφαλιστικά Ταμεία ή για την εξόφληση δανείων, ουσιαστικά συντελεί στην εκμηδένιση της ρευστότητας της επιχείρησης και οδηγεί εν τέλει στην αδυναμία λειτουργίας της. Περαιτέρω και στο πλαίσιο της ισότιμης μεταχείρισης των φορολογουμένων, θα πρέπει να εφαρμοστεί η επέκταση του μέτρου που ισχύει σήμερα για τους ιδιώτες και στους ασκούντες εμπορική και επιχειρηματική δραστηριότητα (είτε ως φυσικά είτε ως νομικά πρόσωπα). Ο συγκεκριμένος λογαριασμός θα συνδέεται με τις εισπράξεις της επιχείρησης από πιστωτικές, χρεωστικές και προπληρωμένες κάρτες μέσω της χρήσης τερματικών μηχανημάτων αποδοχής ηλεκτρονικών πληρωμών (POS), ενώ το ύψος του προστατευτικού ορίου να καθορίζεται βάσει των απολογιστικών δεδομένων της οικονομικής λειτουργίας κάθε επιχείρησης. **Η ΕΣΕΕ προτείνει το 50% του υπόλοιπου να μπορεί να διατίθεται για πληρωμή των υποχρεώσεων.**

2) Απαραίτητη προϋπόθεση για τη διαμόρφωση ενός δίκαιου φορολογικού συστήματος αποτελεί ο εξορθολογισμός του ΦΕΦΠ (Φόρος Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων) μέσω της θέσπισης αφορολόγητου ορίου και για τους ελεύθερους επαγγελματίες και η διασύνδεσή του με την πραγματοποίηση αγορών μέσω πλαστικού χρήματος/ηλεκτρονικές αποδείξεις (ισχύει μόνο για μισθωτούς, συνταξιούχους). Η μη ισχύς του κυμαινόμενου, αναλόγως των τέκνων, έμμεσου αφορολόγητου ορίου για τους ελεύθερους επαγγελματίες δημιουργεί συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού και προνομιακής μεταχείρισης. Η καθολική εφαρμογή του προαναφερθέντος προστατευτικού ορίου αποτελεί πάγιο αίτημα του επιχειρηματικού κόσμου, στο πλαίσιο αποκατάστασης των αδικιών που έχουν επιβαρύνει υπέρμετρα μικρομεσαίες επιχειρήσεις και επιτηδεύματες.

3) Όσον αφορά στη φορολογία επιχειρήσεων (ΦΕΝΠ) προκρίνεται η εφαρμογή ενός κοινού φορολογικού συντελεστή 20% επί των κερδών (flat tax), ανεξαρτήτως της νομικής μορφής των επιχειρήσεων (ατομικές, προσωπικές, κεφαλαιουχικές), ενώ σε περίπτωση διανομής τους (κερδών) επιβάλλεται να μειωθεί η επιβάρυνση της

τάξεως του 15%, του φόρου μερισμάτων σε 5%. Σε περίπτωση μάλιστα εκτεταμένης φοροδιαφυγής, οι φορολογικοί συντελεστές της επιχείρησης για το φορολογικό έτος της παράβασης, να επανέρχονται στα σημερινά τιμωρητικά ποσοστά του 29% και 15% αντίστοιχα.

4) Δυνατότητα δημιουργίας «αφορολόγητου αποθεματικού» σε συνεπείς ασφαλιστικά και ενήμερες φορολογικά επιχειρήσεις κάθε νομικής μορφής για επενδύσεις παγίων και προσλήψεις πλήρους απασχόλησης.

5) Ενεργοποίηση των φορολογικών «αντίμετρων» μείωσης του συντελεστή φορολογίας των επιχειρήσεων από 29% σε 26% από τη φετινή φορολογική χρήση για εφάπαξ πληρωμή των φόρων του 2019 από τις ενήμερες και συνεπείς κερδοφόρες επιχειρήσεις που δίνει κίνητρα αφενός έγκαιρης είσπραξης των φορολογικών υποχρεώσεων και αφετέρου αύξησης της φορολογητέας ύλης.

6) Επαναφορά της ισχύς των συντελεστών του φορολογικού έτους 2014, αναφορικά με την προκαταβολή φόρου εισοδήματος επόμενου έτους, ο συντελεστής του οποίου ανέρχεται σήμερα στα απαγορευτικά επίπεδα του 100%. Η συγκεκριμένη εξέλιξη συνιστά μία από τις πλέον άδικες φορολογικές επιβαρύνσεις των επιτηδευματιών, συρρικνώνοντας δραστικά τα επίπεδα ρευστότητά τους.

7) Εξορθολογισμός του τρόπου υπολογισμού του τέλους επιτηδεύματος, βάσει του πραγματοποιούμενου κύκλου εργασιών και συμπερίληψης επιπρόσθετων εισοδηματικών κριτηρίων. Σε κάθε περίπτωση, η σταδιακή μείωσή του εντός διετίας και η οριστική κατάργησή του, με την παγιοποίηση της ανοδικής πορείας βασικών μεγεθών της ελληνικής οικονομίας, κρίνεται επιβεβλημένη.

8) Υποχρεωτική σταδιακή καθιέρωση της ηλεκτρονικής τιμολόγησης (e - invoicing) μεταξύ των επιχειρήσεων αλλά και μεταξύ συναλλαγών των επιχειρήσεων και υπηρεσιών του Δημοσίου. Πλέον, η συνεχώς διευρυνόμενη χρήση ηλεκτρονικών μέσων τα τελευταία χρόνια έχει συμβάλλει αποδεδειγμένα τόσο στην τόνωση των κρατικών εσόδων και στη μείωση της φοροδιαφυγής όσο και στην εμπέδωση φορολογικής συνείδησης των υπόχρεων. Σύμφωνα μάλιστα με εκτιμήσεις υπολογίζεται πως η καθολική υιοθέτηση της ηλεκτρονικής τιμολόγησης μπορεί να εξοικονομήσει ένα αξιосέβαστο ποσό (περίπου 1 δις €) σε ετήσια βάση για τις ελληνικές επιχειρήσεις. Τα αναμενόμενα οφέλη από την υιοθέτηση της ηλεκτρονικής τιμολόγησης είναι πολλαπλά και αποτυπώνονται στη δραστική μείωση του κόστους διακίνησης, διαχείρισης και αποθήκευσης του φυσικού εντύπου, στην ουσιαστική ελαχιστοποίηση των λαθών, στην αυτοματοποίηση των διαδικασιών (έλεγχος καρτελών τιμολόγησης) και στην ταχύτερη εξόφληση των υποχρεώσεων των επιχειρήσεων. Μάλιστα, προκειμένου η μετάβαση στη ψηφιακή οικονομία να είναι ομαλότερη για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, θα μπορούσε να εξεταστεί το ενδεχόμενο επιδότησης του κόστους προμήθειας του συγκεκριμένου λογισμικού, μέσω κονδυλίων του ΕΣΠΑ.

9) Ελαστικοποίηση του αυστηροποιημένου, από 1/1/2018, πλαισίου ρύθμισης ληξιπρόθεσμων οφειλών και κυρίως των 100 δόσεων στην Εφορία, καθώς πλέον η ακόμη και για μία ημέρα καθυστέρηση της διευθέτησης οποιασδήποτε οφειλής προς την Εφορία (καταβολή δόσης), συνεπάγεται απώλεια της ρύθμισης. Με τα νέα χρέη προς τη φορολογική διοίκηση να έχουν υπερβεί στη διάρκεια του α' εξαμήνου του 2018 τα 5,1 δις ευρώ και συνολικά να έχουν φτάσει τα 101,4 δις, η εντατικοποίηση της εφαρμογής αναγκαστικών μέτρων (κατασχέσεις, "πάγωμα" λογαριασμών, μέτρα εις χείρα τρίτων) δεν αποτελεί σε καμία περίπτωση ενδεδειγμένη λύση. Αντιθέτως, πρωτοβουλίες όπως η ενεργοποίηση του επιχειρηματικού λογαριασμού, η επιβολή πλαφόν στο σύνολο των φορολογικών και ασφαλιστικών εισφορών των ελ. επαγγελματιών και η επιβράβευση των συνεπών φορολογουμένων θα αποσυμπιέσουν

την υφιστάμενη κατάσταση στο εγγώριο επιχειρείν, διασφαλίζοντας ευνοϊκότερες προοπτικές για την ανάκαμψή του.

10) Τη μείωση του λογαριασμού του ΕΝΦΙΑ και απαλλαγή από τον συμπληρωματικό φόρο των επιχειρήσεων και αυτοαπασχολούμενων για τα ιδιοχρησιμοποιούμενα επαγγελματικά ακίνητα.

Β. ΕΞΩΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΡΥΘΜΙΣΗ ΟΦΕΙΛΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ

Αδιαμφισβήτητα, στη διάρκεια του ενός έτους που βρίσκεται σε ισχύ ο Ν. 4469/2017 - Εξωδικαστικός Μηχανισμός ρύθμισης οφειλών - , έχουν λάβει χώρα σημαντικές νομοτεχνικές βελτιώσεις τόσο του θεσμικού πλαισίου που τον διέπει όσο και της ηλεκτρονικής πλατφόρμας υποβολής αιτήσεων ρύθμισης οφειλών. Ενδεικτικά αναφέρεται πως η ένταξη και των ελεύθερων επαγγελματιών στις διατάξεις του Νόμου, η δυνατότητα ένταξης βεβαιωμένων οφειλών έως και τις 31/12/2017, η μείωση της γραφειοκρατίας αναφορικά με τα απαιτούμενα προς υποβολή στην ηλεκτρονική πλατφόρμα δικαιολογητικά και η δυνατότητα ρύθμισης ακόμη μεγαλύτερων ποσών οφειλών (έως και 250.000 ευρώ), συνιστούν τις κυριότερες βελτιώσεις. Επειδή όμως σκοπός του Μηχανισμού είναι να καταστεί όσο το δυνατόν ελκυστικότερος για επιχειρήσεις και επιτηδευματίες, διευκολύνοντας τη μαζική συμμετοχή των ενδιαφερομένων, η υιοθέτηση των παρακάτω προτάσεων αποτελεί αδήριτη ανάγκη:

1. Θέσπιση ημιαυματοποιημένων κριτηρίων για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, τα οποία θα είναι περισσότερο ευέλικτα, αξιολογώντας ταυτόχρονα τα ποιοτικά στοιχεία/μεταβλητές της επιχείρησης, το επιχειρηματικό της σχέδιο (Business Plan) και τις προοπτικές ανάπτυξής της (καλή συναλλακτική συμπεριφορά και ιστορική διαδρομή της επιχείρησης, έμφαση στη διατήρηση των θέσεων εργασίας και όχι μόνο στην κερδοφορία). Η εφαρμογή λύσεων οριζόντιου χαρακτήρα ευνοεί τους οικονομικά ισχυρότερους, οι οποίοι αποτελούν τη μειοψηφία, ενώ αφήνουν εκτός τη συντριπτική πλειοψηφία των δυνητικά δικαιούχων. Προς αυτή την κατεύθυνση, μία δίκαιη και ρεαλιστική συνολική λύση στα προβλήματα των επιχειρήσεων πρέπει να λαμβάνει υπόψη της την οικονομική πραγματικότητα, η οποία διαφοροποιείται αναλόγως του μεγέθους των επιχειρήσεων.

2. Τα προβλεπόμενα από το Νόμο κριτήρια επιλεξιμότητας που αναφέρονται στο απαιτούμενο θετικό καθαρό αποτέλεσμα προ τόκων, φόρων και αποσβέσεων, σε μία τουλάχιστον από τις τελευταίες 3 χρήσεις (τήρηση απλογραφικών βιβλίων/μικρότερες επιχειρήσεις) κρίνονται ως αυστηρά. Κι αυτό γιατί προκειμένου να διαπιστωθεί η πραγματική βιωσιμότητα, τουλάχιστον των μικρότερων επιχειρήσεων, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι πραγματοποιηθέντες, πριν το 2009, τζίροι τους. Με αυτόν τον τρόπο η αξιολόγηση των πραγματικών δυνατοτήτων των επιχειρήσεων θα βασίζεται σε αντικειμενικότερα κριτήρια, καθώς η ομαλή πορεία των δεικτών της ελληνικής οικονομίας μέχρι το 2009, δεν είχε επηρεάσει αρνητικά βασικά τους μεγέθη (κύκλος εργασιών, δανειοδότηση, αποθέματα κ.α.).

3. Επιβάλλεται η επέκταση της ισχύς του Νόμου τουλάχιστον μέχρι και τις 31/12/2021.

4. Απαλλαγή της οφειλής από καταχρηστικές ή υπερβολικές χρεώσεις με τις οποίες έχει επιβαρυνθεί.

5. Έμφαση θα πρέπει να δίνεται στη βιωσιμότητα της επιχείρησης έναντι του χρόνου εξόφλησης της οφειλής, γεγονός που ισοδυναμεί με τη δυνατότητα

αναπροσαρμογής (προς τα κάτω) του αρχικώς προβλεπόμενου ύψους των δόσεων.

6. Διευκόλυνση των υπερχρεωμένων πολύ μικρών επιχειρήσεων, οι ιδιοκτήτες των οποίων επιθυμούν τον τερματισμό της λειτουργίας τους (κυρίως λόγω συνταξιοδότησης – μεταβίβαση επιχείρησης/διάδοχη κατάσταση).

7. Αν και σε σύγκριση με την αρχική λειτουργία της ηλεκτρονικής πλατφόρμας υποβολής δηλώσεων ένταξης στις διατάξεις του Εξωδικαστικού Μηχανισμού έχουν συντελεστεί ουσιώδεις βελτιώσεις και σημαντική συρρίκνωση του γραφειοκρατικού κόστους, εντούτοις η πλατφόρμα εξακολουθεί να είναι δύσχρηστη για την πλειοψηφία των ενδιαφερομένων. Απαιτείται απλοποίηση των προς συμπλήρωση στοιχείων από τους δανειολήπτες, καθώς με την ισχύουσα κατάσταση είναι πρακτικά αδύνατον για την μικρή επιχείρηση να ολοκληρώσει την αίτηση χωρίς εξωτερική εξειδικευμένη βοήθεια, από τη στιγμή που το συνεπαγόμενο χρηματικό και διαχειριστικό κόστος είναι ιδιαίτερα υψηλό.

Παράλληλα, πρόβλημα εντοπίζεται και στην ανταλλαγή των δεδομένων μεταξύ των μερών, τα οποία σε αρκετές των περιπτώσεων είναι εσφαλμένα (Τειρεσίας, ΚΕΑΟ, ΑΑΔΕ, τράπεζες κ.α.), ενώ αν και πολλά δεδομένα φορτώνονται από τους πιστωτές στην πλατφόρμα (π.χ. τράπεζες), εντούτοις οι συντονιστές δεν έχουν πρόσβαση σε αυτά, με συνέπεια να μην έχουν εικόνα της πραγματικής κατάστασης του οφειλέτη.

8. Επίσης, είναι σύνηθες φαινόμενο το γεγονός πως ενώ οι οφειλέτες έχουν όλη την καλή διάθεση διευθέτησης του συνόλου των χρεών τους, τελικά να παρατηρούνται κωλυσιεργίες και καθυστερήσεις επειδή δεν περιγράφονται σαφώς οι υποχρεώσεις των επιχειρηματιών. Η μη επαρκής/ελλιπής αποτύπωση, από πλευράς πιστωτών και ιδίως των ιδιωτών/προμηθευτών, των ενεργειών στις οποίες πρέπει να προβούν οι υπόχρεοι, θέτει υπό αμφισβήτηση την επιτυχή ολοκλήρωση της αίτησης αναδιάρθρωσης οφειλών.

9. Σε περιπτώσεις που Φυσικό ή Νομικό Πρόσωπο έχει διακόψει την επιχειρηματική του δραστηριότητα ή, σε περίπτωση Νομικού Προσώπου που βρίσκεται σε διαδικασία λύσης και εκκαθάρισης, τότε δεν παρέχεται η δυνατότητα ένταξης στο Μηχανισμό. Η συγκεκριμένη διάταξη στερεί το δικαίωμα από χιλιάδες επιτηδευματίες να επιτύχουν μία ολική ρύθμιση των χρεών τους, τη στιγμή μάλιστα που καθόλη τη διάρκεια του επαγγελματικού τους βίου επέδειξαν αξιοσημείωτη συνέπεια απέναντι στις υποχρεώσεις και στις ρυθμίσεις οφειλών στις οποίες είχαν ενταχθεί.

Γ. ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑ

1) Μη εξυπηρετούμενα επιχειρηματικά δάνεια/ανοίγματα (ΜΕΑ/ΜΕΔ)

Μπορεί το ύψος των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων (ΜΕΑ) να μειώθηκε συγκριτικά με το τέλος του Σεπτεμβρίου 2017 και του Δεκεμβρίου 2016 αντίστοιχα, αγγίζοντας τα 92,4 δις € ή το 48,5% των συνολικών ανοιγμάτων (ΤτΕ: α' τρίμηνο 2018 - Επιχειρηματικά δάνεια: 53,9 δις ευρώ & δείκτης ΜΕΑ: 49,6%), η βελτίωση όμως της υφιστάμενης προβληματικής κατάστασης κρίνεται ως μη ικανοποιητική. Αν και έχουν αναληφθεί πρωτοβουλίες αντιμετώπισης του προαναφερθέντος απειλητικού φάσματος, με την κυριότερη να αποτυπώνεται στη βελτίωση και στην προσπάθεια πρακτικής εφαρμογής του Κώδικα Δεοντολογίας της ΤτΕ, τα αποτελέσματα κρίνονται ως ανεπαρκή και σε κάθε περίπτωση χαμηλότερα των προσδοκιών.

Οι επιχειρήσεις που έχουν οφειλές και βρίσκονται σε αδυναμία εξυπηρέτησης των υποχρεώσεών τους δεν τυγχάνουν της προσήκουσας αντιμετώπισης από τα

πιστωτικά ιδρύματα. Ζητείται από τον δανειολήπτη να είναι «συνεργάσιμος» - και αυτό είναι σωστό – **αλλά τις περισσότερες φορές οι ίδιες οι τράπεζες δεν είναι συνεργάσιμες.** Έχει καταγραφεί μεγάλος αριθμός περιπτώσεων, που, ενώ ο πελάτης υποβάλλει έγγραφο αίτημα ρύθμισης στην τράπεζά του, είτε δεν παίρνει ποτέ απάντηση, είτε η τράπεζα, μέσω εισπρακτικών εταιριών και δικηγορικών γραφείων, συνεχίζει τις ενέργειες αναγκαστικής είσπραξης, είτε στην καλύτερη περίπτωση λαμβάνει μία απόφαση ρύθμισης που καταφανώς δεν μπορεί να εξυπηρετηθεί από τον υπόχρεο.

Το αποτέλεσμα σε όλες τις περιπτώσεις είναι η οφειλή να προσαυξάνεται με δυσβάστακτα επιπλέον βάρη (τόκους υπερημερίας, δικαστικά και άλλα έξοδα) και η επιχείρηση να οδηγείται στη χρεωκοπία. Η συχνότητα εμφάνισης των περιπτώσεων αυτών είναι μεγαλύτερη όσο μικρότερη είναι η επιχείρηση και όσο χαμηλότερο είναι το ύψος των οφειλών, γεγονός που καταδεικνύει ότι οι τράπεζες, για δικούς τους λόγους, δίνουν προτεραιότητα στις μεγαλύτερες σε ύψος απαιτήσεις τους.

2) Κόστος χρηματοδότησης (επιτόκια δανεισμού)

Αναντίρρητα, το υψηλό κόστος χρηματοδότησης των επιχειρήσεων αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες της περιορισμένης πρόσβασής τους στις πηγές ρευστότητας. **Η έντονη διαφοροποίηση του μέσου επιτοκίου δανεισμού των επιχειρήσεων στην Ευρωζώνη, έως και 2,5 φορές χαμηλότερο, σε σύγκριση με την Ελλάδα (δεν υπερβαίνει το 1,8% - 2,0% έναντι 4,6% στην Ελλάδα: νέα δάνεια Δεκέμβριος 2017) θέτει ζητήματα επιβίωσης για τις εξωστρεφείς και υγιείς εγχώριες μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Παράλληλα όμως, η αναντιστοιχία επιτοκίων προκαλεί πλήγμα στην ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων, από τη στιγμή που η χρηματοδότηση των επιχειρήσεων των λοιπών Κρατών - Μελών της Ευρωζώνης είναι απρόσκοπτη και αισθητά φθηνότερη.**

Μάλιστα, η συγκεκριμένη τάση αναμένεται να ενταθεί το προσεχές διάστημα, καθώς η απώλεια του waiver λόγω εξόδου από το πρόγραμμα επιτήρησης της ελληνικής οικονομίας, θα στερήσει τη δυνατότητα των ελληνικών τραπεζών για φθηνότερη χρηματοδότηση. Η παραπάνω εξέλιξη θα έχει ως συνέπεια την αύξηση του κόστους χορήγησης (επιτόκιο) νέων δανείων.

3) Προώθηση ηλεκτρονικών συναλλαγών/Χρήση POS/Πλαστικό Χρήμα

Η παρατηρούμενη, μετά την επιβολή των Capital Controls, εκτόξευση των συναλλαγών που πραγματοποιούνται με χρεωστικές, πιστωτικές και προπληρωμένες κάρτες αλλά και ηλεκτρονικά μέσα, συνιστά αδιαμφισβήτητα μία θετική εξέλιξη. Σύμφωνα μάλιστα με εκτιμήσεις πιστωτικών ιδρυμάτων στα τέλη του 2017 η αξία των συναλλαγών με «πλαστικό χρήμα» κατέγραψε εντυπωσιακή άνοδο κατά 47% σε σύγκριση με το 2016 (δαπάνη που πραγματοποιείται από κάρτες που εκδίδονται μόνο από τις ελληνικές τράπεζες και δεν αφορά στον τζίρο που γίνεται από τους τουρίστες και τις κάρτες που έχουν εκδοθεί στο εξωτερικό).

Ο εμπορικός κόσμος τάσσεται υπέρ των ηλεκτρονικών πληρωμών και της γενικευμένης χρήσης «Πλαστικού Χρήματος», υπό την προϋπόθεση βεβαίως της χαλάρωσης των τραπεζικών χρεώσεων και προμηθειών για τις σχετικές συναλλαγές και την προσαρμογή τους στα ευρωπαϊκά επίπεδα. Η προαναφερθείσα παράμετρος σε συνδυασμό με την καταγραφή κρουσμάτων απάτης με τερματικά POS, από τη δράση επιτήδειων, οι οποίοι εκμεταλλεύονται τα υφιστάμενα κενά ασφαλείας, αποτελούν τροχοπέδη στην προσπάθεια μαζικοποίησης των ηλεκτρονικών συναλλαγών.

Η πληθώρα μεθόδων εξαπάτησης των ανυποψίαστων ενδιαφερομένων επιτηδευματιών, ώθησε την ΕΣΕΕ στη σύναψη συνεργασίας με τη Διεύθυνση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος για την υλοποίηση της καινοτόμου δράσης «FeelSafe». Η δημιουργία του σχετικού ιστότοπου www.cyberalert.gr/feelsafe/ αποσκοπεί στην από κοινού συστηματική και επιστημονική μελέτη των θεμάτων και προβλημάτων που προκύπτουν για το εμπόριο και τους καταναλωτές από τη διενέργεια ηλεκτρονικών συναλλαγών. Επιδίωξη αμφότερων των μερών αποτελεί η ενημέρωση εμπόρων και καταναλωτών για τους διαδικτυακούς κινδύνους και την ασφαλή χρήση του διαδικτύου στις εμπορικές συναλλαγές και τις διαδικτυακές αγορές.

4) Επενδυτικά προγράμματα και αναπτυξιακά εργαλεία/ΕΤΕΑΝ Α.Ε./Αναπτυξιακή Τράπεζα ΜμΕ (ΑΤΜΕ)

Η ΕΣΕΕ έχει επανειλημμένως τονίσει την ανάγκη μετασχηματισμού του ΕΤΕΑΝ σε ένα εργαλείο που θα έχει ως αποκλειστικό στόχο την χορήγηση πιστώσεων αλλά και τη μεταφορά τεχνογνωσίας στις μικρού και μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις. Με αυτόν τον τρόπο, η ΕΤΕΑΝ Α.Ε. θα αποτελέσει ένα χρηματοδοτικό ίδρυμα που θα καλύπτει ολόκληρο το φάσμα χρηματοπιστωτικής εξυπηρέτησης προς τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, που αποτελούν τη συντριπτική πλειοψηφία της εγχώριας οικονομίας. Στην πραγματικότητα, υπάρχει πρόσφορο έδαφος ανάδειξης της ΕΤΕΑΝ ως το κυριότερο μέσο διευκόλυνσης της πρόσβασης του εγχώριου επιχειρείν όχι μόνο στα υφιστάμενα χρηματοδοτικά εργαλεία αλλά και σε εναλλακτικές πηγές ρευστότητας (μικροπιστώσεις, crowd funding, venture capital, business angels κ.α.).

Οι ισχύουσες και προγραμματιζόμενες δράσεις του Ταμείου (ΤΕΠΙΧ: ταμείο εγγυοδοσίας, επιχειρηματική επανεκκίνηση - ενδιάμεσο ΤΕΠΙΧ -, νησιωτική τουριστική επιχειρηματικότητα, ΤΕΞΟΙΚ - μείωση ενεργειακού κόστους επιχειρήσεων), μπορούν να εμπλουτιστούν με σύγχρονα και ευέλικτα τραπεζικά προϊόντα, συνεισφέροντας στην όσο το δυνατόν μεγαλύτερη μόχλευση των αρχικά διαθέσιμων πόρων. Ενδεικτικά, η υλοποίηση των ανωτέρω μπορεί να επέλθει μέσω:

- Της διεύρυνσης του δανεισμού από περισσότερες τράπεζες με την χορήγηση μικροπιστώσεων μέχρι 10.000 - 12.000 €.
- Της πρόβλεψης πιο ευέλικτων εγγυοδοτικών προϊόντων, προσαρμοσμένων στις ανάγκες των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.
- Της διεύρυνσης της συμμετοχής στο κεφάλαιο των επιχειρήσεων (Venture Capitals), όχι μόνο για τα “start ups”, τα οποία εν πολλοίς εκλείπουν από την ελληνική αγορά αλλά και για τα “follow ups” και τα “restarts”.

Απώτερος στόχος της προτεινόμενης μετεξέλιξης του ρόλου του ΕΤΕΑΝ είναι η διευθέτηση, έστω μέρους, των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τη δεδομένη χρονική στιγμή οι επιχειρήσεις, αναφορικά με την πρόσβασή τους στις διαθέσιμες πηγές ρευστότητας, με τα κυριότερα εξ’ αυτών να συνοψίζονται:

- Στην ελλιπή πληροφόρηση
- Στην ασυμμετρία προσφοράς και ζήτησης κεφαλαίων
- Στον κατακερματισμό των επιχειρηματικών κεφαλαίων
- Στις καταγεγραμμένες αποκλίσεις των επιτοκίων χορηγήσεων
- Στους αυστηρούς όρους χορήγησης πιστώσεων, ιδίως σε χώρες που αντιμετωπίζουν δημοσιονομικά προβλήματα
- Στις ζητούμενες υπέρμετρες προσωπικές και εμπράγματατες εγγυήσεις ως προϋπόθεση χρηματοδότησης.

Εν ολίγοις, η απλοποίηση των γραφειοκρατικών διαδικασιών, η ανεύρεση και ο σχεδιασμός νέων/εναλλακτικών χρηματοδοτικών εργαλείων, προσαρμοσμένων στις ανάγκες της Αγοράς, καθώς επίσης και η άντληση πόρων με χαμηλό κόστος για τις επιχειρήσεις, θα πρέπει να αποτελέσουν τους βασικούς πυλώνες του αναβαθμισμένου ρόλου που θα κληθεί να διαδραματίσει το Ταμείο.

Αναπτυξιακή Τράπεζα ΜμΕ (ΑΤΜΕ):

Ένα από τα σημαντικά προβλήματα των ΜμΕ είναι η ελλιπής χρηματοδότηση. Για τον λόγο αυτό, είναι αδήριτη σημασίας η διαμόρφωση χρηματοδοτικών θεσμών που να είναι αφιερωμένες στις ΜμΕ. Οι αναπτυξιακές τράπεζες για τις ΜμΕ είναι χρηματοπιστωτικοί θεσμοί των οποίων η αποστολή είναι να υποστηρίξουν τις start-ups επιχειρήσεις αλλά και τις υφιστάμενες ΜμΕ τόσο με άμεσες, όσο και με έμμεσες χρηματοδοτικές υπηρεσίες. Έτσι, η αναπτυξιακή τράπεζα, κομβικό ρόλο στην οποία διαδραματίζουν η συνεταιριστική πίστη, αντιμετωπίζει τους χρηματοδοτικούς περιορισμούς μέσω της μόχλευσης δημοσίων πόρων, ευρωπαϊκών κονδυλίων και ιδιωτικών κεφαλαίων. Πιο αναλυτικά η συνεισφορά της εξειδικεύεται:

- Στη χρηματοδότηση των ΜμΕ αλλά και νεοφυών επιχειρήσεων (start-ups), οι οποίες είναι σχεδόν αποκλεισμένες από την ιδιωτική πίστη.
- Στη δυνατότητα εγγύησης δανείων, είτε μέρους αυτών, είτε στο σύνολό τους, αυξάνοντας (έμμεσα) το χρηματοδοτικό περιθώριο.
- Στον καλύτερο συντονισμό και στην αξιοποίηση των χρηματοδοτικών εργαλείων της Ε.Ε. (πακέτο Γιούνκερ).
- Στην παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών σε ΜμΕ και άλλα σχήματα (συνεταιριστικές επιχειρήσεις, ειδικά εταιρικά σχήματα, clusters κ.α.)
- Στη δημιουργία διαφόρων ειδικών funds, όπως το Equifund.
- Στη διάδοση εναλλακτικών μορφών χρηματοδότησης όπως το crowdfunding.

Στη σύσταση της ελληνικής Αναπτυξιακής τράπεζας σημαντικό ρόλο αναμένεται να διαδραματίσει η συνέργια με την ΕΤΕΑΝ ΑΕ, τόσο μέσω διάχυσης της τεχνογνωσίας που διαθέτει όσο και μέσω των δανείων που μπορεί να διοδεύσει στην πραγματική οικονομία και δη στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

5) Δανειακά τραπεζικά προϊόντα/παθογένειες τραπεζικού συστήματος

Τα δανειακά τραπεζικά προϊόντα που προτείνονται για την υλοποίηση των ρυθμίσεων θα πρέπει να αποκτήσουν την απαραίτητη ευελιξία για να προσαρμόζονται στις λογικές απαιτήσεις κάθε περίπτωσης. Πολλές μικρές ελληνικές εμπορικές επιχειρήσεις έχουν έντονο εποχικό χαρακτήρα (επιχειρήσεις π.χ. των νησιών και των τουριστικών περιοχών της χώρας μας). Σε αυτές τις επιχειρήσεις ένα δοσολόγιο που προβλέπει ισόποσες μηνιαίες δόσεις δεν μπορεί να εξυπηρετηθεί. Για την εξεύρεση λύσεων, οι οποίες προφανώς δεν είναι εύκολες, θα πρέπει να υπάρξει συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων μερών, με τη βασική κατεύθυνση να είναι ευθύνη της πολιτείας.

Σημαντική προτεραιότητα θα πρέπει να αποτελέσει η εξασφάλιση της μέγιστης δυνατής χρήσης των κεφαλαίων που διατίθενται μέσω των προγραμμάτων κρατικών ενισχύσεων και επιδότησης δανεισμού ή εγγυοδοσίας. Για να επιτευχθεί αυτό χρειάζεται αναδιάρθρωση του υφιστάμενου τραπεζικού μηχανισμού, οι βασικές αρχές του οποίου θα πρέπει να διακρίνονται από:

- Απλότητα και σαφήνεια των προβλεπόμενων διαδικασιών.
- Την πλήρη ενημέρωση και την άρτια εκπαίδευση του τραπεζικού δικτύου.
- Την παροχή ενημέρωσης και συμβουλευτικών υπηρεσιών προς τους πελάτες.

- Την αλλαγή του τρόπου αξιολόγησης των αιτημάτων, με βαρύτητα στην απόδοση και βιωσιμότητα και όχι στις εξασφαλίσεις.
- Ταχύτερη διεκπεραίωση δημοσίευσης των προκηρύξεων δράσεων ώστε να έχει αξία η συμμετοχή των επιχειρήσεων.

Η προφανής αιτία της μειωμένης, λόγω πτώσης του κύκλου εργασιών, ρευστότητας των επιχειρήσεων ευθύνεται για ένα μέρος μόνο του προβλήματος, δηλαδή του σχεδόν πλήρους αποκλεισμού της μικρής επιχείρησης από την αξιοποίηση των διαθέσιμων εργαλείων/προγραμμάτων. Σημαντική ευθύνη έχουν επίσης:

- Οι έντονα γραφειοκρατικές διαδικασίες και η έλλειψη διάθεσης, εκ μέρους των τραπεζών, στην υποδοχή αιτημάτων για αξιοποίηση προγραμμάτων, είτε κρατικών/κοινοτικών ενισχύσεων, είτε των προγραμμάτων της ΕΤΕΑΝ. Το δίκτυο των τραπεζικών καταστημάτων, στην πλειοψηφία του, δε διαθέτει την αναγκαία γνώση και εμπειρία αλλά και κίνητρα ώστε να ενημερώνει σωστά, να κατευθύνει τους πελάτες στις κατάλληλες επιλογές και να εξυπηρετεί εγκαίρως τα αιτήματα.
- Σημαντική συνιστώσα του αυξημένου διοικητικού κόστους, αποτελεί η έλλειψη μίας απλής στη χρήση και ουσιαστικής πλατφόρμας αιτήσεων που συμπληρώνονται και υποβάλλονται από τους ενδιαφερομένους στα τραπεζικά ιδρύματα και η απουσία ενός κοινού report που θα μπορούσαν να εκδίδουν σε μηνιαία βάση οι ενδιάμεσοι φορείς διαχείρισης (π.χ. ΕΤΕΑΝ).
- Οι όροι που τίθενται από τις τράπεζες για την ικανοποίηση αιτημάτων χρηματοδότησης ή παροχής εγγυήσεων είναι υπερβολικά δυσμενείς. Για τη χορήγηση π.χ. μιας εγγυητικής επιστολής, που θα χρησιμοποιηθεί για τη λήψη προκαταβολής επιχορήγησης από εγκεκριμένο πρόγραμμα, ζητείται ως "κάλυμμα" ισόποση δέσμευση στον λογαριασμό όψεως της επιχείρησης, κάτι που είναι προφανές ότι ακυρώνει εντελώς τη διευκόλυνση λήψης της προκαταβολής.
- Οι τράπεζες για την υποστήριξη των επενδυτικών σχεδίων των επιχειρήσεων, εξακολουθούν σε μεγάλο βαθμό να στηρίζονται στην αξιολόγηση των παρεχομένων εξασφαλίσεων (εμπράγματων και προσωπικών) και όχι στην αξιολόγηση των προοπτικών της επένδυσης και της βιωσιμότητας της επιχείρησης (π.χ. Business Plan).

Α. ΕΡΓΑΣΙΑΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

1) Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση

Όταν εκδόθηκε το πόρισμα της Διεθνούς Επιτροπής των Ανεξάρτητων Εμπειρογνώμωνων που εργάστηκε στην Αθήνα το καλοκαίρι του 2016, διαπιστώσαμε ότι κατέληξε σε δύο κυρίαρχες γνώμες σε ότι αφορά την αρμοδιότητα καθορισμού του κατώτατου μισθού. Η μία γνώμη πρότεινε τον σχετικό καθορισμό μέσω εθνικής γενικής συλλογικής σύμβασης εργασίας με καθολική εφαρμογή, κατόπιν διαβουλεύσεων με ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες. Η άλλη γνώμη πρότεινε τον καθορισμό του κατώτατου μισθού από την Κυβέρνηση, κατόπιν διαβουλεύσεων με τους κοινωνικούς εταίρους και ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες.

Συμφωνούμε με την πρώτη γνώμη. Μέσα στο κλίμα της κρίσης και της ύφεσης, η μεγαλύτερη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, μέσω του κοινωνικού διαλόγου και της συλλογικής διαπραγμάτευσης είναι αναγκαία, ώστε να βελτιωθεί το κλίμα και να διατηρηθεί η κοινωνική συνοχή. Η συνέχεια της υπογραφής και τελικά η επιβίωση της Εθνικής Γενικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας είναι ενδεικτική τολμηρών

αποφάσεων μεταξύ των κοινωνικών εταίρων, οι οποίες εμπεδώνουν την αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων και ενισχύουν τη βελτίωση του οικονομικού κλίματος, κύριου παράγοντα εξόδου από την κρίση. Στο πλαίσιο αυτό, **επιαναφορά του καθεστώτος των συλλογικών διαπραγματεύσεων, στην πράξη δεν υπάρχει χωρίς την «παλιννόστηση» της Εθνικής Γενικής Συλλογικής Σύμβασης και την επιστροφή του καθορισμού των κατώτατων αμοιβών στην αρμοδιότητα των κοινωνικών εταίρων.**

2) Κατώτατος Μισθός

Στο ζήτημα του κατώτατου μισθού, η θέση της ΕΣΕΕ είναι ξεκάθαρη. Τους προηγούμενους μήνες δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στο πορτογαλικό μοντέλο, όπου από τον μηνονιακό βασικό μισθό των 530 €, η κατώτατη αμοιβή αυξήθηκε σε 557 € το 2017 για να φθάσει τα 580 € το 2018 και τα 600 € το 2019. Έχουμε την άποψη ότι, το σημαντικότερο που προκύπτει από το πορτογαλικό μοντέλο, έτσι όπως αυτό περιγράφηκε στην ιστοσελίδα του Eurofound, είναι μεν η αύξηση των κατώτατων αμοιβών, αλλά σε ταυτόχρονο συνδυασμό με σημαντικές μειώσεις στο μη μισθολογικό κόστος των επιχειρήσεων, ώστε να καταπολεμηθεί η ανεργία και να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα της επιχειρηματικότητας συνολικά.

Η λύση για την χώρα μας, που η ΕΣΕΕ έχει καταθέσει εδώ και 3 χρόνια, είναι η **αναπροσαρμογή του κατώτατου μισθού σε δύο χρονικά και ποσοτικά στάδια, τα οποία θα απέχουν τουλάχιστον ένα έτος μεταξύ τους, κατά το πρότυπο των Εθνικών Γενικών Συλλογικών Συμβάσεων του 2008 και του 2010 (ΕΓΣΣΕ 2008: 680,59 €, ΕΓΣΣΕ 2010: 751,39 €).** Η ΕΣΕΕ δεν αντιμετώπισε ποτέ φοβικά την αύξηση του κατώτατου μισθού, καθώς θα ενισχύσει την κατανάλωση, θα αυξήσει τον τζίρο των επιχειρήσεων και θα επιταχύνει την αύξηση της απασχόλησης, η οποία είναι και το ζητούμενο σήμερα. Αναλυτικότερα:

- Η σταδιακή αύξηση του κατώτατου μισθού στα 751 ευρώ (μεικτά) θα αναθερμάνει την οικονομία.
- Η ενίσχυση του κατώτατου μισθού συνεπάγεται υψηλότερη καταναλωτική ζήτηση, παράμετρος η οποία θα μπορούσε να αναχαιτίσει τις αποπληθωριστικές πιέσεις.
- Η αύξηση του κατώτατου μισθού θα προκαλέσει τόνωση της ζήτησης και του κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων στην αγορά, ενώ ταυτόχρονα θα εισρεύσουν επιπλέον έσοδα στα δημόσια ταμεία, από τον ΦΠΑ.
- Οι ΜμΕ του εμπορίου προτιμούν τους τοπικούς προμηθευτές, αναγνωρίζοντας εμπράκτως πως η «ανακύκλωση» του χρήματος εντός της ελληνικής αγοράς βοηθάει πρωτίστως την ελληνική οικονομία.
- Η επιβάρυνση των εργοδοτών από την αύξηση του κατώτατου μισθού, θα μπορούσε να αντισταθμιστεί εν μέρει μεσοπρόθεσμα τόσο από την επιδότηση της εργασίας (αντί της ανεργίας), όσο και από την ενίσχυση του κύκλου εργασιών.

Σύμφωνα με το INEMY-ΕΣΕΕ οι αμοιβές των περίπου 2 εκ. εργαζόμενων στον ιδιωτικό τομέα κυμαίνονται ως εξής: έως 250 ευρώ 220.000 ή 11%, από 251-500 ευρώ 290.000 ή 14,5%, από 501-750 ευρώ 400.000 ή 20%, από 751-1.000 ευρώ 300.000 ή 15%, από 1.001-1.500 ευρώ 412.000 ή 21%, 1.501-2.000 ευρώ 168.000 ή 8,5%, από 2.001-5.000 ευρώ 170.000 ή 9% και άνω των 5.000 ευρώ 25.000 ή 1%.

Οι ασφαλισμένοι εργαζόμενοι με μισθό έως 600 ευρώ στο τέλος του 2017 ήταν 673.000 ή 34%, το 2014 ήταν 530.000 ή 31,5% και το 2009 ήταν 239.000 ή 14%.

Συμπερασματικά, τα τελευταία χρόνια τριπλασιάστηκαν οι χαμηλόμισθοι, αφού οι «καλές δουλειές» αναπληρώθηκαν με θέσεις χαμηλών αποδοχών μεταξύ 600 και 800

ευρώ. Τέλος επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με την Eurostat, ο μέσος μισθός στον ιδιωτικό τομέα, με αναγωγή στο δωδεκάμηνο, κυμαίνεται στα 929 ευρώ μικτά.

3) Επέκταση των Συλλογικών Συμβάσεων

Ίσως η πιο δραματική από τις τροποποιήσεις που έφερε το μνημόνιο ήταν η αναστολή της δυνατότητας επέκτασης των συλλογικών συμβάσεων με Υπουργική Απόφαση, η οποία «πάγωσε» με τον ν. 4024/2011. Όλοι ταχθήκαμε εναντίον της αναστολής, καθώς στην ουσία έχει βάλει στον «πάγο» την υπογραφή των περισσότερων κλαδικών συλλογικών συμβάσεων. Ο λόγος είναι απλός: Η ουσιαστική κατάργηση της επέκτασης σημαίνει ότι η οποιαδήποτε κλαδική σύμβαση ισχύει μόνο για τα μέλη των οργανώσεων που την υπογράφουν. Εάν ένα μέλος δεν θέλει να δεσμευτεί από την σύμβαση, αποχωρεί από την οργάνωσή του. Αντιμετωπίσαμε και εξακολουθούμε να αντιμετωπίζουμε θέματα μαζικής αποχώρησης μελών από τους Εμπορικούς Συλλόγους.

Πάγια θέση μας είναι η επαναφορά του δικαιώματος του Υπουργού Εργασίας για την επέκταση των κλαδικών συλλογικών συμβάσεων στο σύνολο των εργασιακών σχέσεων που αφορούν. Αλλιώς οδηγούμαστε στην αποδυνάμωση των συλλογικών θεσμών και –εντέλει– στην ίδια την αποδυνάμωση της «Κοινωνίας των Πολιτών».

Επί του ζητήματος αυτού, η Διεθνής Επιτροπή των Ανεξάρτητων Εμπειρογνομόνων του 2016 κατέληξε και πάλι σε δύο γνώμες, με ένα τμήμα αυτής να προτείνει τη δυνατότητα επέκτασης σε περιπτώσεις σοβαρών μεταβολών και φαινομένων στην αντίστοιχη αγορά εργασίας (υψηλός κύκλος εργασιών, υψηλό ποσοστό χαμηλόμισθων, στρέβλωση ανταγωνισμού), καθώς και σε περιπτώσεις δημοσίου συμφέροντος (π.χ. εισαγωγή συστήματος μαθητείας) και σε ένα άλλο μέρος να θεωρεί πως η επέκταση πρέπει να είναι δυνατή μόνο σε περίπτωση που καλύπτεται το όριο του 50% της αντιπροσωπευτικότητας των οργανώσεων εργοδοτών και εργαζομένων.

Η ΕΣΕΕ συντάσσεται με την πρώτη γνώμη. Δεν διαφωνούμε με ένα ποσοστιαίο μέτρο αντιπροσωπευτικότητας, φτάνει να είναι εφικτός ο αντικειμενικός υπολογισμός του, να ανταποκρίνεται στις σημερινές συνθήκες και να μην ακυρώνει την διαδικασία επέκτασης.

Το υφιστάμενο κριτήριο της αντιπροσωπευτικότητας έτσι όπως ισχύει σήμερα, τέθηκε από το άρθρο 11 του ν. 1876/1990 και προβλέπει την δυνατότητα επέκτασης και κήρυξης γενικώς υποχρεωτικών των κλαδικών και των ομοιοεπαγγελματικών συλλογικών συμβάσεων εργασίας, που καλύπτουν το 51% των εργαζομένων του κλάδου. Θεωρούμε πλέον το κριτήριο αυτό ανεπαρκές και ασύμβατο με τις σύγχρονες συνθήκες και θα πρέπει να αναζητηθούν άλλοι περισσότεροι αντικειμενικοί τρόποι. Το σημαντικότερο μειονέκτημα είναι ότι για να εξασφαλιστεί η αντιπροσωπευτικότητα, έτσι όπως ορίζεται από το ν. 1876/1990 πρέπει να μετρηθεί «δημόσια» το δυναμικό των εργοδοτικών οργανώσεων και το προσωπικό που απασχολούν. Ωστόσο, οι οργανώσεις των εργοδοτών, ιδιαίτερα σε δευτεροβάθμιο και τριτοβάθμιο επίπεδο, έχουν σημαντικές δυσκολίες να γνωστοποιήσουν τις επιχειρήσεις που εκπροσωπούνται από αυτές, καθώς:

- Δεν τους ανήκουν αλλά ανήκουν στα μέλη τους. Οι συνμοσπονδίες έχουν μέλη ομοσπονδίες, οι ομοσπονδίες έχουν μέλη συλλόγους και οι σύλλογοι έχουν μέλη επιχειρήσεις. Στην ΕΣΕΕ τυπικά ανήκει μόνο το μητρώο των Ομοσπονδιών μελών της, το οποίο είναι άχρηστο για την περίπτωσή μας. Περαιτέρω, η ΕΣΕΕ και τα σωματεία της δεσμεύονται από τον ν. 1712/1987 περί επαγγελματικών οργανώσεων να έχουν στην ουσία ως μέλη μόνο φυσικά πρόσωπα, ακόμα και όταν αυτά έλκουν το δικαίωμά συμμετοχής τους από

εταιρικούς σχηματισμούς. Τα φυσικά πρόσωπα δεν μπορούν να εκφράσουν την εταιρική βούληση για την παροχή της επωνυμίας της εταιρίας, οπότε αυτή και πάλι εναπόκειται όχι στα μέλη του σωματείου αλλά στην ίδια την εταιρική διαχείριση που πρέπει να ρωτηθεί σχετικά.

- Τα σωματεία μας δεν έχουν πάρει από τα μέλη τους καμία εξουσιοδότηση από τις επιχειρήσεις του κλάδου για την παροχή της επωνυμίας τους για λόγους άλλους από την συμμετοχή στο σωματείο. Ακόμα και αν την πάρουν, είναι εκ των πραγμάτων εξωπραγματικό να την αναζητούν κάθε φορά που το Υπουργείο θα θέλει να επικαιροποιήσει τα σχετικά στοιχεία.
- Κανείς δεν μπορεί να επικαλεστεί για την παροχή στοιχείων των μητρώων το δημόσιο συμφέρον, αφού εκ των πραγμάτων όλες οι νομικές επενέργειες θα αφορούν -κατά κύριο λόγο- μόνο τα μέλη των σωματείων.
- Η παροχή μητρώων όλων των επιχειρήσεων σε όλη την Ελλάδα αποτελεί σαφώς μεγάλης κλίμακας δημοσιοποίηση ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων μεγάλης κλίμακας, άρα, σύμφωνα με τον νέο Κανονισμό GDPR, θα απαιτηθεί πρώτα η άδεια της Αρχής Προσωπικών Δεδομένων, των υπευθύνων ασφαλείας που προβλέπει ο Κανονισμός αλλά και του κάθε μέλους ξεχωριστά.
- Η αποτύπωση των στοιχείων των σωματείων ως μέθοδος μέτρησης της αντιπροσωπευτικότητας απορρίπτεται και από το ILO. Σύμφωνα με την σύσταση 353 της 5^{ης} έκδοσης της Σύνοψης του ILO «Ελευθερία του Συνεταιρίζεσθαι» (*Digest of decisions and principles of the Freedom of Association – Committee of the Governing Body of the ILO, fifth revised edition*):

«Όταν καταρτίζουν οι αρχές στην πράξη κατάλογο με τα ονόματα όλων των μελών ενός οργανισμού και ένα αντίγραφο της κάρτας τους για να καθορίσουν τον πιο αντιπροσωπευτικό οργανισμό δημιουργεί πρόβλημα ως προς τις αρχές της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι. Υπάρχει κίνδυνος αντιποίνων και αντιανταγωνιστικής διάκρισης που είναι εγγενείς σε αυτό το είδος απαίτησης».

Πέραν αυτών, η δημόσια αποτύπωση του δυναμικού των εργοδοτών θα προκαλέσει το ακριβώς αντίθετο αποτέλεσμα από αυτό που επιδιώκει. Μέχρι τώρα η επέκταση με υπουργική απόφαση ενίσχυε τις συλλογικές διαπραγματεύσεις και την δυναμική για συμμετοχή σε αυτές. Όταν όμως η επέκταση συνδεθεί με «υποκειμενικά» στοιχεία των εργοδοτών, θεωρούμε ότι θα είναι στο μέλλον αυξημένη η απροθυμία τους να είναι μέλη των εργοδοτικών οργανώσεων που υπογράφουν συλλογικές συμβάσεις εργασίας. Υπενθυμίζονται εδώ περιπτώσεις, όπου εργοδοτικά σωματεία οδηγήθηκαν στην διάλυση από τα ίδια τους τα μέλη, προκειμένου να μην συρθούν εκόντες – άκοντες στην υποχρεωτική διαιτησία του ΟΜΕΔ. Μάλιστα, στα χρόνια της αναστολής της επεκτασιμότητας, η σύνδεση της ιδιότητας του μέλους με την ισχύ της συλλογικής σύμβασης αποτέλεσε αντικίνητρο πρώτης γραμμής για την συμμετοχή ή την συνέχιση της συμμετοχής στα σωματεία μας. Κυριολεκτικά προσπαθούμε να ξεχάσουμε το 2011, όταν τα λογιστικά γραφεία προέτρεπαν τις επιχειρήσεις μέλη μας να αποχωρήσουν από τους εμπορικούς συλλόγους για να μην ισχύει η κλαδική σύμβαση του εμπορίου γι' αυτούς ή το 2013, όταν και πάλι είχαμε κύμα αποχωρήσεων λόγω της υπογραφής της ΕΓΣΣΕ που διέσωσε το επίδομα γάμου. Γενικώς, η σύνδεση της επιχείρησης με την συλλογική σύμβαση ή την διαιτητική απόφαση, μέσω της ιδιότητάς της ως μέλους εργοδοτικής οργάνωσης, βαθμιαία θα οδηγήσει στην διάλυση της εργοδοτικής οργάνωσης και στην κατάρρευση του ενός πόλου των συλλογικών διαπραγματεύσεων.

Παρά τα παραπάνω επιχειρήματά μας, το Υπουργείο Εργασίας, ως αποτέλεσμα του κοινωνικού διαλόγου που διεξάχθηκε, εξέδωσε την υπ' αριθμ. . οικ. 32921/2175/13-6-2018 εγκύκλιο με την οποία διατηρεί το σύνολο του παραπάνω αναφερόμενου απαρχαιωμένου πλαισίου για την επεκτασιμότητα. Σύμφωνα με αυτό η διαδικασία επιμέτρησης της αντιπροσωπευτικότητας και παρεπόμενα της επεκτασιμότητας μίας κλαδικής σύμβασης εργασίας έχει ως εξής:

- Το Τμήμα Συλλογικών Συμβάσεων του Υπουργείου στέλνει την σύμβαση στον Υπουργό Εργασίας.
- Ο Υπουργός συγκαλεί το Ανώτατο Συμβούλιο Εργασίας (ΑΣΕ).
- Το ΑΣΕ καλεί την εργοδοτική οργάνωση να καταθέσει τα μητρώα της στο Τμήμα Ειδικών Επιθεωρητών του ΣΕΠΕ.
- Ο Ειδικός Επιθεωρητής του ΣΕΠΕ, μέσω του «ΕΡΓΑΝΗ», μελετάει τα μητρώα, διαπιστώνει εάν καλύπτεται το 51% των εργαζομένων του κλάδου από τα μέλη της εργοδοτικής οργάνωσης και ενημερώνει το ΑΣΕ.
- Το ΑΣΕ γνωμοδοτεί στον Υπουργό, ο οποίος στην συνέχεια κηρύσσει την σύμβαση υποχρεωτική ή όχι.

Μετά την συνεδρίαση στις 24-8-2018 της Ολομέλειας του ΑΣΕ με θέμα τον έλεγχο συνδρομής των προϋποθέσεων του άρθρου 11 παρ. 2 του ν. 1876/1990 αναφορικά με την επέκταση και κήρυξη γενικώς υποχρεωτικών κλαδικών συλλογικών ρυθμίσεων εργασίας, σύμφωνα με τη διαδικασία που περιγράφεται στην ως άνω εγκύκλιο, αποφασίσθηκε να κληθούν, μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας, οι εργοδοτικές οργανώσεις HATTA-FED HATTA, Σύνδεσμος Διεθνή Ναυτική Ένωση (ΔΝΕ) Επιχειρήσεων Επιβατηγού Ναυτιλίας (ΣΕΕΝ), Διεθνή Ναυτική Ένωση (ΔΝΕ) και Ένωση Ελλήνων Εφοπλιστών (ΕΕΕ) που δεσμεύονται από τις κλαδικές συλλογικές συμβάσεις προκειμένου να καταθέσουν στη Γραμματεία της Ολομέλειας του ΑΣΕ μέχρι την Τετάρτη 29-8-2018 κατάλογο των δεσμευομένων μελών τους καθώς και τον ΣΤΑΚΟΔ που αντιστοιχεί στον κλάδο της συλλογικής ρύθμισης από την οποία δεσμεύονται.

Σημειώνεται ότι, η τελευταία συλλογική σύμβαση εργασίας του εμπορίου υπεργράφη το 2012 με εισαγωγικό μισθό 860 ευρώ και από το τέλος του 2013 δεν είναι σε ισχύ. Ενόψει όλων αυτών, η ΕΣΕΕ εμμένει στην πρόταση, την οποία διατύπωσε κατά τον κοινωνικό διάλογο για την μέτρηση της αντιπροσωπευτικότητας και η οποία έχει ως εξής:

- **Κατάργηση της διάταξης του άρθρου 11 ν. 1876/1990 που επιφυλάσσει την δυνατότητα επέκτασης και κήρυξης γενικώς υποχρεωτικών των κλαδικών συλλογικών συμβάσεων εργασίας, που καλύπτουν το 51% των εργαζομένων του κλάδου.**
- **Εισαγωγή αντικειμενικών κριτηρίων για την αντιπροσωπευτικότητα,** σύμφωνα με την πρώτη γνώμη της Διεθνούς Επιτροπής των Ανεξάρτητων Εμπειρογνομόνων στο θέμα, με την οποία συμφωνούμε. Τα κριτήρια αυτά **θα έχουν να κάνουν όχι υποκειμενικά με τις εργοδοτικές οργανώσεις αλλά αντικειμενικά με τις ανάγκες και τις τάσεις του κλάδου αλλά και με την μοναδικότητα της αρμόδιας εργοδοτικής οργάνωσης.** Ένα τέτοιου είδους κριτήριο θα μπορούσε πχ. να είναι η κάλυψη της πλειοψηφίας των εργαζομένων ενός κλάδου από τον κατώτατο μισθό. Συνακόλουθα, εάν το 51% και άνω των εργαζομένων του κλάδου λαμβάνει τον κατώτατο μισθό, τότε δεν υπάρχει ανάγκη σύναψης ειδικής κλαδικής σύμβασης. Αντίθετα, εάν το 51% των εργαζομένων του κλάδου έχει υψηλότερες αποδοχές των 586 € τότε υφίσταται ανάγκη ρύθμισης των αποδοχών και του τρόπου απόδοσής τους προς τα επάνω, που δικαιολογεί την υπογραφή κλαδικής ΣΣΕ. Την

σύμβαση αυτή θα υπογράφουν από την εργοδοτική πλευρά οι μοναδικές οργανώσεις που είναι αρμόδιες για να το κάνουν.

4) Η αρχή της ευνοϊκότερης ρύθμισης της Συλλογικής Σύμβασης

Διαχρονικά, η ΕΣΕΕ έχει συνταχθεί με την άποψη ότι **οι συλλογικές συμβάσεις εργασίας χαμηλότερου επιπέδου δεν μπορούν να αποκλίνουν επί τα χείρω εθνικών/κλαδικών συλλογικών συμβάσεων, εκτός κι αν οι κοινωνικοί εταίροι προβλέπουν ρήτρες για συγκεκριμένα ζητήματα, οι οποίες επιτρέπουν προσωρινές αποκλίσεις σε περιπτώσεις επειγουσών οικονομικών / χρηματοοικονομικών αναγκών των επιχειρήσεων.** Τέτοιες αποκλίσεις μπορούν να είναι οι περιπτώσεις μισθολογικής ευελιξίας στο micro επίπεδο, ειδικά για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις.

5) Διάρκεια – Μετενέργεια - Χρονική Επέκταση της Σύμβασης

Η Διεθνής Επιτροπή Ανεξάρτητων Εμπειρογνομόνων του 2016 κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, η χρονική επέκταση, η μετενέργεια και η διάρκεια των συλλογικών συμβάσεων εργασίας είναι θέματα που πρέπει να αποφασίζονται από τους κοινωνικούς εταίρους.

Αν δεν λάβουν σχετική απόφαση για το πρώτο ζήτημα, **η χρονική επέκταση πρέπει να διαρκεί έξι μήνες.**

Αν το δεύτερο ζήτημα δεν ρυθμιστεί στη συλλογική σύμβαση, **η μετενέργεια πρέπει να καλύπτει όλους τους συμφωνηθέντες όρους εργασίας.**

Αν το τρίτο ζήτημα δεν ρυθμιστεί στη συλλογική σύμβαση, **η συλλογική σύμβαση θα μπορεί να καταγγέλλεται με προειδοποίηση τριών μηνών.**

Η ΕΣΕΕ υιοθετεί απόλυτα τα συμπεράσματα της Επιτροπής.

6) Διαιτησία

Επί του συγκεκριμένου θέματος, αναφερόμαστε πάλι στο πολύ ενδιαφέρον συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε η Διεθνής Επιτροπή Ανεξάρτητων Εμπειρογνομόνων, ήτοι ότι, αν δεν μπορεί να επιτευχθεί συμφωνία μεταξύ των κοινωνικών εταίρων, οι όροι της συλλογικής σύμβασης μπορούν να καθορίζονται μέσω διαιτησίας, κατά προτίμηση εφόσον και τα δύο μέρη συμφωνούν. Η μονομερής προσφυγή στη διαιτησία θα πρέπει να θεωρείται έσχατο μέσο, αφού καταδεικνύει έλλειψη εμπιστοσύνης.

Η ΕΣΕΕ ζητάει διορθώσεις στο καθεστώς διαπραγμάτευσης – μεσολάβησης – διαιτησίας και όχι διάλυσή του. **Θέλουμε περισσότερη έμφαση στην διαπραγμάτευση και στην μεσολάβηση παρά στην διαιτησία. Δεν τασσόμαστε υπέρ της υποχρεωτικής διαιτησίας, αλλά ζητούμε διαχρονικά τον σοβαρό περιορισμό της, ώστε να μην υπάρχουν αυθαιρεσίες.** Στο κοινό έγγραφο των εργοδοτών προς Υπουργό Εργασίας και Βουλή (16 Δεκεμβρίου 2015) διαμαρτυρηθήκαμε από κοινού για την μην ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία από τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη, του δικαιώματος στην εκούσια (και όχι υποχρεωτική) διαιτησία. Η υποχρεωτική διαιτησία επαναφέρθηκε μετά τις τροποποιήσεις του ν. 4303/2014 αλλά το όποιο αποτέλεσμα έχει η εκδιδόμενη διαιτητική απόφαση, θα ισχύει μόνο για τις συμβαλλόμενες εργοδοτικές οργανώσεις και τα μέλη τους, την ώρα που η υπόλοιπη αγορά παραμένει απελευθερωμένη με όριο τον κατώτατο μισθό των 586 €. Στο πλαίσιο αυτό, δεν είναι δυνατόν να υφίσταται υποχρεωτική διαιτησία για εργοδοτικά σωματεία, όπου η συμμετοχή δεν

εξασφαλίζεται δια νόμου (όπως πχ. στους δικηγορικούς ή ιατρικούς συλλόγους). Όπως εύκολα γίνεται αντιληπτό, οι εργοδοτικές οργανώσεις που θα αφορά η υποχρεωτική διαιτητική απόφαση στην οποία θα σύρονται, είναι θέμα χρόνου να μείνουν ολοκληρωτικά χωρίς μέλη, δεδομένου ότι αυτά θα υφίστανται ένα σοβαρό – και κατά την γνώμη μας αθέμιτο- ανταγωνιστικό μειονέκτημα.

7) Αδήλωτη Εργασία

Με τα άρθρα 5 έως 8 του ν. 4554/2018 ρυθμίστηκε ρυθμίζεται το νέο καθεστώς επιβολής προστίμων για την αδήλωτη εργασία. Συγκεκριμένα ορίστηκε ότι, εάν εντός 10 εργάσιμων ημερών από την ημέρα του ελέγχου, ο εργοδότης προβεί στην πρόσληψη του εργαζομένου ή των εργαζομένων που διαπιστώθηκαν ως αδήλωτοι με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας πλήρους απασχόλησης, το πρόστιμο των 10.500 ευρώ μειώνεται:

- Στο ποσό των 7.000 ευρώ, σε περίπτωση πρόσληψης του συγκεκριμένου εργαζομένου με σύμβαση εργασίας διάρκειας τουλάχιστον 3 μηνών.
- Στο ποσό των 5.000 ευρώ, σε περίπτωση πρόσληψης με σύμβαση εργασίας διάρκειας τουλάχιστον 6 μηνών.
- Στο ποσό των 3.000 ευρώ, σε περίπτωση πρόσληψης με σύμβαση εργασίας διάρκειας τουλάχιστον ενός έτους.

Στο πλαίσιο της δημόσιας διαβούλευσης στο Ανώτατο Συμβούλιο Εργασίας (ΑΣΕ), ΕΣΕΕ και ΓΣΕΒΕΕ καταθέσαμε ενιαία πρόταση, που διαφέρει από την συγκεκριμένη διάταξη και για την οποία θεωρούμε ότι επιτυγχάνει πολύ περισσότερο τον στόχο της καταπολέμησης της αδήλωτης εργασίας, μέσω της μετατροπής του πρόστιμου σε δηλωμένη εργασία, χωρίς να μειώνεται αλλά ούτε και να αυξάνεται εκθετικά το συνολικό ύψος που αντιστοιχεί στο πρόστιμο των 10.550 €. Στο πλαίσιο αυτό, επαναφέρουμε την ως άνω κοινή πρότασή μας, ώστε η επιχείρηση στην οποία καταλογίζεται η σχετική παράβαση να έχει την επιλογή:

- **Είτε να καταβάλει το πρόστιμο.**
- **Είτε να έχει 90% μείωση πρόστιμου με υποχρέωση πρόσληψης του αδήλωτου εργαζόμενου για 12 μήνες πλήρους απασχόλησης.**
- **Είτε να έχει 40% μείωση πρόστιμου και 6 μήνες πλήρους απασχόλησης.**
- **Είτε να έχει 20% μείωση πρόστιμου και 3 μήνες πλήρους απασχόλησης.**
- **Είτε να έχει 40% έκπτωση πρόστιμου και υποχρέωση μερικής ή εκ περιτροπής απασχόλησης για διάστημα 12 μηνών.**
- **Είτε να έχει 20% μείωση πρόστιμου και υποχρέωση μερικής ή εκ περιτροπής απασχόλησης για διάστημα 6 μηνών.**
- **Είτε να έχει 10% μείωση πρόστιμου και υποχρέωση μερικής ή εκ περιτροπής απασχόλησης για διάστημα 3 μηνών.**

Τέλος προτείνουμε η πρόσληψη να μην αφορά μόνο στο πρόσωπο του συγκεκριμένου εργαζόμενου που βρήκε ο έλεγχος, καθώς αυτός μπορεί να μην το επιθυμεί ή να μην συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις, όμως και η πρότασή μας αυτή δεν έγινε δεκτή.

8) Συμβάσεις Έργου – Ευθύνη του Εργοδότη

Κατά τις ρυθμίσεις του άρθρου 9 του ν. 4554/2018, κάθε εργοδότης που αναθέτει, στο πλαίσιο της επιχειρηματικής του δραστηριότητας, την εκτέλεση έργου σε εργολάβο ευθύνεται εις ολόκληρον και αλληλεγγύως με τον εργολάβο έναντι των εργαζομένων του τελευταίου για την καταβολή των οφειλόμενων αποδοχών και ασφαλιστικών εισφορών, καθώς και των τυχόν οφειλόμενων αποζημιώσεων απόλυσης.

Κατά την συζήτηση του νόμου στην Βουλή, διαμαρτυρηθήκαμε για την παράλογη αυτή διάταξη, η οποία προφανώς έχει ως σκοπό να καταστήσει τον εργοδότη επίσημο «ελεγκτή» του εργολάβου, στην θέση που κανονικά θα έπρεπε να είχαν οι κρατικές υπηρεσίες της Επιθεώρησης εργασίας και του ΕΦΚΑ. Αυτό το οποίο καλά γνωρίζει όλη η αγορά, συνίσταται στο ότι είναι πρακτικά αδύνατον να μπορεί ο επιχειρηματίας να ελέγχει αν ο εργολάβος που χρησιμοποιεί, τηρεί τις προς το προσωπικό που απασχολεί υποχρεώσεις του. Ακόμα και αν ζητά να του χορηγούνται αντίγραφα εξοφλητικών αποδείξεων και πάλι δεν θα μπορεί να είναι εξασφαλισμένος πως το προσωπικό που απασχολεί ο εργολάβος έχει πράγματι εξοφληθεί σχετικά και δεν έχει άλλες απαιτήσεις. Αυτό πέραν του γεγονότος πως η συγκεκριμένη ρύθμιση μπορεί να τύχει και καταχρήσεων από πλευράς εργολάβων – εργαζομένων. Για παράδειγμα, η διάταξη «ανοίγει» τον εργοδότη στις κάθε μορφής «επιθυμίες» των εργαζομένων του εργολάβου, που άσχετα αν είναι καταχρηστικές ή όχι, θα συνεπάγονται για τον εργοδότη αυξημένο δικαστικό, ψυχικό και οικονομικό κόστος, το οποίο μπορεί να προέρχεται τόσο από την πλευρά των αστικών δικαστηρίων για τις ιδιωτικές διαφορές όσο και από την πλευρά των διοικητικών δικαστηρίων για απαιτήσεις του ΕΦΚΑ λόγω καταγγελιών κλπ. Για το λόγο αυτό, **η συγκεκριμένη ρύθμιση, στο πλαίσιο πάντα της ελληνικής πραγματικότητας, ήδη αποτελεί ένα ακόμη αντικίνητρο για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, υπό το σκεπτικό ότι οι αναθέσεις και οι συμβάσεις έργου συνιστούν βασικό εργαλείο για την ανάπτυξη της οικονομίας.**

9) Πρόστιμα μη γνωστοποίησης αλλαγών ωραρίου

Αναφερόμαστε στο άρθρο 80 του ν. 4144/2013, όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 12 ν. 4554/2018 και αφορά στα πρόστιμα για τις περιπτώσεις της μη εμπρόθεσμης γνωστοποίησης αλλαγών ωραρίου. Πάγια θέση του εμπορικού κόσμου είναι ότι τα πρόστιμα αυτά είναι αδικαιολόγητα υψηλά, αφορώντας μάλιστα παραβάσεις, οι οποίες μπορεί να οφείλονται σε απευθείας συνεννόηση των εργαζομένων, τις οποίες αγνοεί ο εργοδότης. Γι' αυτήν την «παράβαση», λοιπόν που μπορεί να οφείλεται σε λάθος, προβλέπονται για τον εργοδότη ποινές φυλάκισης (!) και διοικητικά πρόστιμα μέχρι 50.000 €!

Είναι αυτονόητο ότι **τα συγκεκριμένα πρόστιμα θα πρέπει να εξορθολογιστούν πριν χάσουν τελείως την σοβαρότητά τους.**

Ε. ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

1) Επαναφέρουμε την πάγια εδώ και μία πενταετία πρόταση της ΕΣΣΕ για τη **μόνιμη και ουσιαστική τακτοποίηση των ληξιπρόθεσμων οφειλών των ασφαλισμένων του πρώην ΟΑΕΕ, μόνο για την περίοδο 2009-2016**, διάστημα κατά το οποίο επήλθε δραματική συρρίκνωση του τζίρου των επιχειρήσεων με συνέπεια την αδυναμία καταβολής των προβλεπόμενων ασφαλιστικών εισφορών. Η θεσμοθέτηση της «εντός της κρίσεως υπερχρεωμένης μικρομεσαίας επιχείρησης», θα αποκαταστήσει τουλάχιστον εν μέρει τις απώλειες που υπέστησαν χιλιάδες επιχειρήσεις, παρέχοντάς τους τη δυνατότητα ένταξης σε όλες τις διαθέσιμες φορολογικές, ασφαλιστικές και δανειακές ρυθμίσεις. Με αυτόν τον τρόπο θα καταστεί εφικτό το **«πάγωμα», η κεφαλαιοποίηση και αφαίρεση των οφειλών από τον υπολογισμό της ανταποδοτικής σύνταξης, ως ασφαλιστικός χρόνος.**

2) Δυνατότητα καταβολής σύνταξης σε οφειλέτες ασφαλισμένους του πρώην ΟΑΕΕ. Η συντριπτική πλειοψηφία των ασφαλισμένων, λόγω αντικειμενικής αδυναμίας, σταμάτησε να καταβάλει στα ταμεία ασφαλιστικές εισφορές, στα χρόνια της οικονομικής κρίσης (2009-2016), με αποτέλεσμα να αδυνατεί να καταθέσει αίτημα συνταξιοδότησης. Ειδικότερα, οι ασφαλισμένοι του τέως ΟΑΕΕ μπορούν να

κατοχυρώσουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα, συμψηφίζοντας ή παρακρατώντας τις οφειλές τους από τη σύνταξη, εφόσον οι οφειλόμενες εισφορές τους δεν ξεπερνούν το ύψος 30 μηνιαίων συντάξεων κατώτατων ορίων λόγω γήρατος του ασφαλιστικού Οργανισμού, και μέχρι του ανώτατου ποσού των 20.000 ευρώ μετά την προσαύξησή του με πρόσθετα τέλη και λοιπές επιβαρύνσεις. Συνεπώς, αν η οφειλή ξεπερνά το ποσό των 20.000 ευρώ, τότε οι ασφαλισμένοι έχουν 2 επιλογές: είτε να αποπληρώσουν εφάπαξ το ποσό που χρωστούν ώστε να ξεμπλοκάρει η διαδικασία απονομής της σύνταξης τους είτε να πάρουν τη σύνταξη που τους αναλογεί, αλλά να λαμβάνουν καθαρά μόνο ό,τι περισσεύει μετά τον συμψηφισμό των χρεών τους με τη μηνιαία σύνταξη.

Βάσει των παραπάνω γίνεται αντιληπτό πως η οποιαδήποτε καταβολή εφάπαξ ποσού συνιστά σοβαρή δυσκολία για όσους έχουν διακόψει την επαγγελματική τους δραστηριότητα, από τη στιγμή που δεν διαθέτουν άλλους εισοδηματικούς πόρους. Επειδή λοιπόν ελάχιστοι είναι οι ασφαλισμένοι, οι οποίοι έχουν τη δυνατότητα εφάπαξ πληρωμής, αλλά και επειδή η εισπραξιμότητα του συγκεκριμένου μέτρου είναι μηδαμινή, προτείνεται η **αύξηση/διεύρυνση του προβλεπόμενου ποσού οφειλών από τα 20.000 ευρώ στα 50.000 ευρώ**, συμπεριλαμβανομένων των πρόσθετων τελών και λοιπών επιβαρύνσεων.

3) **Εναλλακτικά:** Σε περίπτωση μη αποδοχής της παραπάνω πρότασης της ΕΣΣΕ και διατήρησης της ισχύουσας μέχρι και σήμερα απόφασης του ΟΑΕΕ (άρθρο 61 του Ν. 3863/2010), τότε θα πρέπει να εξεταστεί σοβαρά το ενδεχόμενο **το κομμάτι της «εθνικής» σύνταξης** (βάσει του ΕΦΚΑ ανέρχεται στα 384 ευρώ) να παραμείνει ανεπηρέαστο και να **χορηγείται στο ακέραιο ακόμη και στους οφειλότες ασφαλιστικών εισφορών του πρώην ΟΑΕΕ**. Η συγκεκριμένη παροχή θα μπορούσε να χορηγείται και με τη μορφή επιδόματος προς αυτούς που λόγω οφειλών δεν μπορούν να συνταξιοδοτηθούν, με το ύψος του ποσού να προσεγγίζει εκείνο της «εθνικής» σύνταξης.

4) **Αποσύνδεση των ασφαλιστικών εισφορών από τις προκύπτουσες**, μετά από φορολογικούς ελέγχους, **λογιστικές διαφορές**, καθώς οι αναδρομικές επιβαρύνσεις δυσχεραίνουν σε σημαντικό βαθμό τον προγραμματισμό των επιχειρήσεων.

5) **Να επανεξεταστεί το ποσοστό 6,95% υπέρ ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης**, με την υποχρεωτικότητα της διάταξης να έχει πεδίο εφαρμογής **μόνο για συγκεκριμένα εισοδηματικά όρια** (π.χ. σε όσους καταβάλουν την κατώτατη ασφαλιστική εισφορά ή εναλλακτικά σε όσους δηλώνουν πολύ χαμηλά ετήσια εισοδήματα π.χ. 8.000 - 12.000 €). Η προοδευτική αύξηση των δηλούμενων εισοδημάτων των υπόχρεων θα πρέπει να συνεπάγεται και ταυτόχρονη κλιμακωτή μείωση της εισφοράς υπέρ του κλάδου υγείας ή την παγιοποίηση ενός απόλυτου ποσού εισφοράς για τα υψηλότερα εξ' αυτών (εισοδήματα).

6) **Να καταργηθεί η έκτακτη εισφορά των 10 € ως βοήθημα ανεργίας** (υπέρ ΟΑΕΔ) αυτοτελώς και ανεξαρτήτως απασχολούμενων, **σε περίπτωση που τα συγκεντρωθέντα ποσά δεν αξιοποιούνται για τους λόγους που πραγματικά θεσπίστηκαν τα μέτρα** (π.χ. μη χορήγηση του επιδόματος ανεργίας ελ. επαγγελματιών - μη απορρόφηση των πόρων).

7) Η αλλαγή της βάσης υπολογισμού των ασφαλιστικών εισφορών, πλέον επί των ακαθάριστων εσόδων - χωρίς δηλαδή την αφαίρεση των ασφαλιστικών εισφορών που έχουν ήδη καταβληθεί επί του καθαρού φορολογητέου εισοδήματος - επιφέρει πρόσθετα βάρη σε επαγγελματίες και επιχειρήσεις. Το ισχύον φετινό μεταβατικό καθεστώς της παροχής έκπτωσης 15%, επί του αθροίσματος όμως των φορολογητέων κερδών και των ασφαλιστικών εισφορών, θα καταργηθεί από

1/1/2019. Ως αντιστάθμισμα στα προαναφερθέντα επιπρόσθετα βάρη, **θα πρέπει να προβλεφθεί η υιοθέτηση ενός ανώτατου ορίου (πλαφόν) φορολογικών και ασφαλιστικών επιβαρύνσεων** επί των ετήσιων εισοδημάτων των ελ. επαγγελματιών (π.χ. 35% - 40% μάξιμουμ)

Εναλλακτικά: Σε περίπτωση μη θέσπισης ενός ανώτατου ορίου φορολογικών και ασφαλιστικών επιβαρύνσεων των επιτηδευματιών (πλαφόν), θα πρέπει να **εξεταστεί σοβαρά το ενδεχόμενο κλιμακωτής μείωσης της εισφοράς υπέρ κλάδου σύνταξης (20%)**. Πιο συγκεκριμένα, η παραπάνω εκδοχή θα μπορούσε να προβλέπει την κλιμακωτή ετήσια υποχώρηση κατά 1% της εισφοράς σύνταξης, εφόσον όμως το επιτρέπει η ετήσια απολογιστική δράση του προϋπολογισμού ΕΦΚΑ δηλ. εάν προκύπτει πλεόνασμα βάσει του οποίου μπορεί να απορροφηθεί μία απώλεια εσόδων από ασφαλιστικές εισφορές.

Πρέπει να διευκρινιστεί πως η συγκεκριμένη πρόταση στην ουσία ισοδυναμεί με την εφαρμογή συντελεστών αντίστροφης προοδευτικότητας, όσον αφορά στον υπολογισμό της εισφοράς υπέρ κλάδου σύνταξης. Θα απευθύνεται σε ελεύθερους επαγγελματίες με υψηλά ετήσια εισοδήματα (π.χ. πάνω από 25.000 - 30.000 €), οι οποίοι επιβαρύνονται περισσότερο από την αλλαγή της βάσης υπολογισμού των ασφαλιστικών εισφορών, τόσο στη διάρκεια του 2018 όσο και του 2019.

8) Αποτελεί κοινή παραδοχή πως το μεγαλύτερο βάρος όσων επιχειρηματιών απασχολούν προσωπικό, εντοπίζεται όχι στους υψηλούς φορολογικούς συντελεστές (ΦΕΦΠ & ΦΕΝΠ) ή στην προκαταβολή του φόρου εισοδήματος του επόμενου έτους, αλλά στις αδικαιολόγητα υψηλές ασφαλιστικές εργοδοτικές εισφορές. Ο επιβαλλόμενος συντελεστής 25,06% επί των μεικτών αποδοχών ενός μισθωτού σε μία επιχείρηση, βάσει του οποίου προκύπτει η εργοδοτική εισφορά, αποτελεί αντικίνητρο ενίσχυσης των προσλήψεων και τόνωσης της απασχόλησης. Με την απεμπλοκή από τα Μνημόνια, πρωτοβουλίες προώθησης του επιχειρείν και μείωσης της ανεργίας, όπως ο **εξορθολογισμός των ασφαλιστικών εισφορών** (κυρίως των εργοδοτικών αλλά και των εργαζομένων) **πρέπει να τεθούν σε πρώτο πλάνο.**

ΣΤ. ΕΜΠΟΡΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

1) Εκπτώσεις – προσφορές – προωθητικές ενέργειες

Με το άρθρο 15 του ν. 4177/2013 επήλθαν σημαντικές αλλαγές στην διενέργεια εκπτώσεων και προσφορών, με σημαντικότερη την εισαγωγή των ενδιάμεσων εκπτώσιμων περιόδων και την ουσιαστική κατάργηση της υποχρέωσης αναγγελίας των προσφορών στους τοπικούς Εμπορικούς Συλλόγους. Ακολουθώντας, με την υποπαράγραφο ΣΤ5 παράγραφος 2^α του άρθρου πρώτου ν. 4254/2014, δόθηκε το δικαίωμα στον Υπουργό να ρυθμίσει με απόφασή του εξ' αρχής το πλαίσιο εκπτώσεων – προσφορών και προωθητικών ενεργειών.

Σε εκτέλεση της διάταξης αυτής εκδόθηκε η Υπουργική Απόφαση 56885/10-11-2014 του Υφυπουργού Ανάπτυξης & Ανταγωνιστικότητας, με κύριο χαρακτηριστικό την διατήρηση των ενδιάμεσων εκπτώσιμων περιόδων και την απελευθέρωση λίγο – πολύ όλων των άλλων πρακτικών με μόνη προϋπόθεση τον περιορισμό της ποσότητας των προσφερόμενων ειδών στο 50% του δυναμικού του καταστήματος. Η ΕΣΣΕ, τόσο μεμονωμένα, όσο και στο πλαίσιο της Ομάδας Εργασίας των φορέων και της Γενικής Γραμματείας Εμπορίου για την επεξεργασία σχεδίου του εν λόγω Κώδικα, δεν είχε προτείνει τίποτα από τα παραπάνω. Η Υπουργική Απόφαση που τελικά εκδόθηκε απείχε κατά πολύ από την πρόταση, στην οποία συναινετικά και με ελάχιστες διαφωνίες κατέληξαν οι φορείς της αγοράς που μετείχαν στην μακρά και εκτεταμένη διαβούλευση.

Οι θέσεις της ΕΣΣΕ για την συνολική ρύθμιση του θέματος έχουν ως εξής:

1. **Να καταργηθούν οι ενδιάμεσες εκπαιδευτικές περιόδους και να διατηρηθούν οι τακτικές εκπαιδεύσεις ως έχουν (Ιανουάριος – Φεβρουάριος και Ιούλιος – Αύγουστος). Η διπλή διαγραμμένη τιμή να επιφυλάσσεται ως κύριο γνώρισμα αποκλειστικά και μόνο των τακτικών εκπαιδεύσεων.**
2. Οι προσφορές και οι προωθητικές ενέργειες να εννοούνται ως ενιαία ενότητα. Να δίνεται το δικαίωμα **δύο 10ημέρων προσφορών και προωθητικών ενεργειών το χρόνο**, που θα τα χρησιμοποιεί η κάθε επιχείρηση κατά το δοκούν. Οι προσφορές και προωθητικές ενέργειες θα αφορούν το πολύ **στο 1/3 του συνόλου των ειδών**. Από τον κανόνα αυτό να εξαιρούνται οι loyalty cards, οι οποίες όμως δεν θα μπορούν να χρησιμοποιούνται για εκπαιδεύσεις με την έκδοσή τους.
3. Οι προσφορές και οι προωθητικές ενέργειες ολοκληρώνονται τουλάχιστον **30 ημέρες πριν από τις εκπαιδεύσεις**, ώστε να μην συγχέονται με αυτές.
4. Να εισαχθεί η **τιμή γνωριμίας προϊόντος**, για περίοδο που δεν θα ξεπερνάει τις 2 εβδομάδες.
5. Να δίνεται το δικαίωμα σε κάθε επιχείρηση να έχει **«γωνία stock»**. Να αφορά μέχρι και στο 10% του συνολικού αριθμού των προϊόντων και να διαρκεί το πολύ ένα μήνα για το κάθε προϊόν.
6. Στα καταστήματα stock και outlet **να καταργηθούν οι αναφορές που οδηγούν σε διάθεση προϊόντων «ειδικής παραγωγής»**. Παράλληλα, να εξεταστεί η δυνατότητα περιορισμού των καταστημάτων outlet σε **κλειστό αριθμό ανά περιοχή**. Ειδικά σε ότι αφορά τα συγκεκριμένα καταστήματα, τους έχει δοθεί πλέον δικαίωμα συμμετοχής στις εκπαιδεύσεις, το οποίο συνιστά αθέμιτο πλεονασμό που θα πρέπει να επανεξεταστεί, δεδομένου του ήδη υπάρχοντος ειδικού τιμολογιακού χαρακτήρα των καταστημάτων αυτών. Παράλληλα, θεωρούμε ότι η λειτουργία των συγκεκριμένων κλάδων πώλησης πρέπει να θεσμοθετηθεί αυτοτελώς από το νόμο με αυστηροποίηση των όρων λειτουργίας ενός καταστήματος Stock/Outlet που θα έχει ένα ξεκάθαρο μίγμα προϊόντων προς πώληση (stock, ελαττωματικό, προϊόν ειδικής παραγωγής) **με αναγραφή μίας μοναδικής τελικής τιμής για την αποφυγή της παραπλάνησης** του καταναλωτή.
7. Να επιδιωχθεί η πάγια θέση της ΕΣΣΕ για **«μία τιμή – χαμηλή τιμή»**.
8. Να καθιερωθεί **ειδικό ηλεκτρονικό μητρώο προσφορών – προωθητικών ενεργειών** στην ιστοσελίδα της Γενικής Γραμματείας Εμπορίου, δημόσιο και ελεύθερα προσβάσιμο. Όλες οι προσφορές και προωθητικές ενέργειες να πρέπει να δηλώνονται εκεί. Παράλληλα, στο προ του ν. 4177/2013 νομικό πλαίσιο προβλεπόταν η αναγγελία των περιόδων προσφορών και στον Εμπορικό Σύλλογο. Η σχετική ενέργεια μετατράπηκε από υποχρεωτική σε δυνητική. Ζητάμε την επαναφορά της κοινοποίησης προς τον Εμπορικό Σύλλογο, καθώς έτσι μαθαίνει η επιχειρηματική κοινότητα την πραγματοποίηση προσφορών και μπορεί να δράσει ανάλογα είτε με παρόμοιες ενέργειες που μειώνουν τις τιμές, είτε με εκούσιους ελέγχους της πρακτικής που βοηθούν την Πολιτεία στην τήρηση του πλαισίου.
9. Να δημιουργηθεί **ειδική Επιτροπή παρακολούθησης αθέμιτων πρακτικών**, με την συμμετοχή των φορέων της αγοράς. Η Επιτροπή να παρακολουθεί την εφαρμογή του Κώδικα, να καταγράφει τα προβλήματα και να υποβάλλει προτάσεις προς τον Υπουργό.

2) Κυριακάτικη Αργία

Η ΕΣΕΕ ήδη από τον Δεκέμβριο του 2013 που εκδηλώθηκε για πρώτη φορά η ανεξήγητη εμμονή του Υπουργείου Ανάπτυξης να απελευθερώσει τις Κυριακές, εξέφρασε την κάθετη αντίθεση και την ευαισθησία του εμπορικού κόσμου της χώρας προς το Υπουργείο σχετικά με το θέμα αυτό. Την ίδια χρονική περίοδο, είχε συμφωνηθεί ότι, πριν από την οποιαδήποτε σχετική ρύθμιση ή πρόταση ρύθμισης, θα πραγματοποιηθεί πρώτα εξαντλητικός διάλογος μεταξύ όλων των ενδιαφερόμενων μερών. Αντ' αυτού, βρεθήκαμε αντιμέτωποι με την πλήρη απελευθέρωση της λειτουργίας των καταστημάτων όλες τις Κυριακές του χρόνου. Τελικά, με το άρθρο 16 ν. 4177/2013 ορίστηκε ότι γενικό άνοιγμα θα ισχύει μόνο για συγκεκριμένες και περιορισμένες εκ του νόμου Κυριακές το χρόνο και συγκεκριμένα την πρώτη Κυριακή κατά την έναρξη των εκπτώσεων, δύο Κυριακές πριν από την ημέρα των Χριστουγέννων και την Κυριακή των Βαΐων (7 στο σύνολο). Κατά τα λοιπά, η λειτουργία των καταστημάτων τις Κυριακές εξακολουθούσε να είναι ζήτημα των τοπικών κοινωνιών και το άνοιγμα αποφάσισε ο αρμόδιος Αντιπεριφερειάρχης (τέως Νομάρχης), κατά τις απαιτήσεις και τις επικρατούσες συνθήκες των τοπικών αγορών. Ακολούθως, οι κατά τόπους Αντιπεριφερειάρχες εξέδωσαν τις σχετικές αποφάσεις λαμβάνοντας ειδική πρόνοια για τις τουριστικές περιοχές των νομών τους και έτσι η αγορά ισορρόπησε βάσει των προτάσεών μας.

Ωστόσο, με την υποπαράγραφο ΣΤ5 παράγραφος 2^α του άρθρου πρώτου ν. 4254/2014, το Υπουργείο Ανάπτυξης επανέφερε το θέμα, ενώ αυτό είχε λήξει και ορίστηκε ότι με Υπουργική Απόφαση θα καθοριστούν 3 τουριστικές περιοχές στις οποίες θα ισχύσει πλήρης απελευθέρωση, άσχετα από τις αποφάσεις των Αντιπεριφερειάρχων. Τελικά, ο Υφυπουργός Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας εξέδωσε την 7 Ιουλίου 2014 την υπ' αριθμ. Κ1-1119/2014 Απόφαση, με την οποία, παρά το νόμο, απελευθέρωσε την λειτουργία των καταστημάτων τις Κυριακές σε 3 περιφέρειες της χώρας, τις οποίες βάπτισε «3 περιοχές». Η συνέχεια είναι γνωστή: ΕΣΕΕ, ΓΣΕΒΕΕ και Ομοσπονδία Ιδιωτικών Υπαλλήλων προσφύγαμε στο Συμβούλιο της Επικρατείας κατά του κύρους της πιο πάνω απόφασης. Επί της προσφυγής εκδόθηκε η υπ' αριθμ. 100/2017 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, που αναγνώρισε ότι η Κυριακάτικη αργία αποτελεί συνταγματικό, απαραβίαστο και αναντικατάστατο δικαίωμα των επαγγελματιών και εργαζομένων, σχετιζόμενο όχι μόνο με την ανάγκη ανάπαυσης, αλλά συνολικά με την διαφύλαξη και ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους και της δυνατότητας οργάνωσης της προσωπικής και οικογενειακής ζωής.

Και ενώ το θέμα των Κυριακών φάνηκε ότι έκλεισε με την ένταξη στις 7 θεσμοθετημένες Κυριακές του γενικού ανοίγματος και της τελευταίας Κυριακής του έτους (άρθρο 108 ν. 4314/2014), ήρθε το άρθρο 49 του μεσοπρόθεσμου νόμου 4472/2017 να ανοίξει πάλι το ζήτημα αυτό, απελευθερώνοντας, από τον Μάιο μέχρι και τον Οκτώβριο, την λειτουργία των καταστημάτων τις Κυριακές:

- Στο Δήμο Αθηναίων.
- Σε περιοχές του Δήμου Πειραιά.
- Σε περιοχές της Περιφερειακής Ενότητας Νοτίου Τομέα Αθηνών.
- Σε περιοχές του ιστορικού κέντρου Θεσσαλονίκης, όπως ορίζεται στην Υπουργική Απόφαση 3046/51009/1994 και
- Στην περιοχή γύρω από τον Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών.

Για τις περιοχές που περιλαμβάνονται μέσα στα όρια του Δήμου Αθηναίων, η απελευθέρωση ίσχυσε αυτομάτως από την δημοσίευση του νόμου. Για τις υπόλοιπες ως άνω περιοχές, εκδόθηκε η υπ' αριθμ. 75812-06/07/2017 Απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Ανάπτυξης με την οποία καθορίστηκαν τα συγκεκριμένα όρια των περιοχών αυτών, όπου τα καταστήματα θα ανοίξουν. Αυτονόητο είναι ότι και η

συγκεκριμένη απόφαση έχει προσβληθεί από την ΕΣΕΕ στο Συμβούλιο της Επικρατείας, η υπόθεση έχει ήδη εκδικαστεί και αναμένουμε την απόφαση του Ανώτατου Δικαστηρίου.

Στο πλαίσιο αυτό και προκειμένου να δοθεί μία οριστική λύση στο θέμα, η ΕΣΕΕ επανακαταθέτει την πάγια πρότασή της, η οποία ικανοποιεί τις ανάγκες της ελληνικής αγοράς συνολικά και εκμηδενίζει τις οποιοσδήποτε έριδες και διχογνωμίες:

- Να παραμείνουν πανελλαδικά ως εργάσιμες **οι 3 σημαντικές Κυριακές** (οι 2 τελευταίες Κυριακές του χρόνου και η Κυριακή των Βαΐων).
- Να αποδοθεί **αποκλειστικά και μόνο στις τοπικές κοινωνίες** το δικαίωμα να ανοίγουν με απόφασή τους τα τοπικά καταστήματα ορισμένες Κυριακές, κρίνοντας κατά τις ειδικές συνθήκες της κάθε περιοχής (τοπικές εκδηλώσεις, τουριστικές περίοδοι κλπ.).

3) Λειτουργία του υπαίθριου εμπορίου και των λαϊκών αγορών

Η εισαγωγή του νόμου 4497/2017 αποτέλεσε τομή για την ρύθμιση ενός χώρου γενικά αρρυθμίστου και άναρχου, όπως είναι το υπαίθριο εμπόριο γενικά. Το οργανωμένο εμπόριο είναι ικανοποιημένο με την εισαγωγή του νόμου αυτού, καθώς η λειτουργία του ήδη εξορθολογίζει την σχετική αγορά.

Κατά συνέπεια, περιοριζόμαστε εδώ στην παράθεση των προτάσεων που κατά την γνώμη μας θα καταστήσουν το πλαίσιο ακόμη πιο αποτελεσματικό και θα μειώσουν περισσότερο τα φαινόμενα αθέμιτου ανταγωνισμού που η υπαίθρια εμπορική δραστηριότητα ασκεί στις οργανωμένες εμπορικές επιχειρήσεις. Συνακόλουθα, οι προτάσεις μας συνοψίζονται στα κάτωθι:

- Στο άρθρο 2 του νέου νόμου περιλαμβάνεται ο ορισμός του υπαίθριου εμπορίου. Στο σχέδιο νόμου που αναρτήθηκε για δημόσια διαβούλευση, ο αντίστοιχος ορισμός στην ουσία απαγόρευε την δραστηριότητα του υπαίθριου εμπορίου σε ιδιωτικούς χώρους. Ο σημαντικός αυτός περιορισμός δεν ψηφίστηκε τελικά και δεν κατανοούμε τον λόγο. Η άσκηση του υπαίθριου εμπορίου πρέπει και **επιβάλλεται να πραγματοποιείται μόνο σε δημόσιους χώρους**, ελεγχόμενους από τις τοπικές αρχές και αντίστοιχα να απαγορεύεται σε ιδιωτικούς.
- Περιορίζονται γενικώς οι υπαίθριες αγορές μπροστά από ομοειδή και μη καταστήματα αλλά δυστυχώς δεν αποκλείονται από τα ιστορικά κέντρα των πόλεων. Ενόψει των πολλών προσπαθειών που πραγματοποιούνται για την **αναβάθμιση και ανάδειξη των ιστορικών κέντρων των πόλεων** (όπως τα open malls της ΕΣΕΕ), **το υπαίθριο εμπόριο**, με την μορφή που πραγματοποιείται σήμερα στην χώρα, **δεν έχει θέση εκεί.**
- Ιδιαίτερες αντιρρήσεις εκφράζουμε για την παράγραφο 2 του άρθρου 30 του νόμου. Στο σχέδιο νόμου αναφερόταν ρητά η επαναθεσμοθέτηση της ποσοτικής αναλογίας αδειών διάθεσης διαρκών προϊόντων και προϊόντων γης και θάλασσας. Η διάταξη ανέφερε ότι, η αναλογία πρωτογενών προϊόντων προς διαρκή καθοριζόταν σε 9 προς 1. Όπου δεν ίσχυε αυτή η ισορροπία, όταν κενώνονταν θέσεις, αυτές προβλεπόταν να αναπληρώνονται από τα προϊόντα γης και θάλασσας, μέχρι να επιτευχθεί το 9 προς 1. Δυστυχώς, η ρύθμιση αυτή που θα επαναπροσδιόριζε τις λαϊκές αγορές ως κυρίως αυτό που είναι, δηλαδή αγορές διάθεσης προϊόντων γης και θάλασσας τελικώς δεν ψηφίστηκε και αντικαταστάθηκε από μία άνευρη, γενική και αόριστη διάταξη, σύμφωνα με την οποία δεν επιτρέπεται να αλλοιώνεται ο «χαρακτήρας» της λαϊκής αγοράς, ως προμηθευτή αγροτοδιατροφικών προϊόντων και ότι οι τοπικές αρχές θα πρέπει να «μεριμνούν» για την διαφύλαξη αυτού ακριβώς

του χαρακτήρα όταν εκδίδουν νέες άδειες. Φυσικά, η διάταξη, ως απλό γενικό ευχολόγιο, δεν πρόκειται να επιτύχει κανέναν σκοπό, αφού είναι βέβαιη η καταστρατήγησή της από τις τοπικές αρχές, οι οποίες, στον βωμό κυρίως της ψηφοθηρίας, θα την αναιρέσουν στην πράξη, πλημμυρίζοντας τις λαϊκές αγορές με βιομηχανικά προϊόντα χαμηλής ποιότητας και μετατρέποντάς τις σε διαρκή καθημερινά παραπάζαρα. Στο πλαίσιο αυτό, **ζητάμε πλέον την επαναφορά της αναλογίας 9 προς 1, όπως ακριβώς αναφερόταν στο σχέδιο νόμου και την συμπλήρωση του νόμου με αυτήν την διάταξη που από μόνη της θα εξορθολογήσει σε βάθος χρόνου όλο το πλαίσιο των λαϊκών αγορών.**

- Οι λαϊκές αγορές θα πρέπει να μετακινηθούν **εκτός των κεντρικών οδικών αξόνων, αρτηριών και οδών**, μεγαλύτερων ή μικρότερων περιοχών ώστε να μην επηρεάζουν την ζωή και την λειτουργία του κεντρικού οικοδομικού ιστού της κάθε περιοχής.
- Σε ότι αφορά τις εμποροπανηγύρεις, η ΕΣΕΕ θεωρεί ότι είναι πλέον καιρός να εκσυγχρονιστούν οι αναχρονιστικοί αυτοί θεσμοί με σκοπό **την σταδιακή κατάργησή τους όπως είναι σήμερα**, εκτός εκείνων που έχουν παραδοσιακά (εορταστικά) χαρακτηριστικά. Παράλληλα δεν θα πρέπει να ενθαρρύνεται η δημιουργία νέων. Εναλλακτικά, μπορεί **να επιτρέπεται μόνο μία εμποροπανήγυρη ανά Δήμο/Δημοτική Κοινότητα/Τοπική Κοινότητα το χρόνο**. Οι εμποροπανηγύρεις θα πρέπει και αυτές να πραγματοποιούνται εκτός των ιστορικών και εμπορικών κέντρων των πόλεων και κωμοπόλεων και **να διαρκούν το πολύ μέχρι τρεις (3) ημέρες**.
- Αναφορικά με τις χριστουγεννιάτικες και πασχαλινές αγορές, η ΕΣΕΕ θεωρεί ότι η μέγιστη διάρκειά τους **δεν πρέπει να ξεπερνάει** και στις δύο περιπτώσεις **τις 5 ημέρες**, ενώ θα πρέπει να καθορίζονται ρητά στις σχετικές αποφάσεις των δημοτικών συμβουλίων **τα προσφερόμενα προϊόντα** στις αγορές αυτές, με τήρηση της διάταξης ότι αυτά πρέπει **να δικαιολογούν τον χαρακτήρα των ημερών**. Εάν σε χριστουγεννιάτικη ή πασχαλινή αγορά διατίθενται και διαρκή είδη, άσχετα με τις αντίστοιχες γιορτές, θα πρέπει να παύει αμέσως η συνέχιση της λειτουργία της.
- Σε ότι αφορά τις κυριακάτικες αγορές (παζάρια), η ΕΣΕΕ προτείνει να πραγματοποιούνται εκτός των ιστορικών και εμπορικών κέντρων των πόλεων και κωμοπόλεων, **σε ελεγχόμενους δημοτικούς χώρους που θα αποτυπώνονται σε σχεδιάγραμμα**, το οποίο θα ενσωματώνεται στην πρόταση του Δημοτικού Συμβουλίου προς την Περιφέρεια.
- Επιφυλάξεις εκφράζουμε για τις αγορές των καταναλωτών, τις οποίες σχεδιάζουν και οργανώνουν οι ενώσεις και συνεταιρισμοί καταναλωτών και οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις. Είναι γνωστές οι συνέπειες που είχαν τα περίφημα στα πρώτα χρόνια της κρίσης «κινήματα της πατάτας». Οι συγκεκριμένες «αγορές», ενώ είχαν διαφημιστεί ως απευθείας πωλήσεις στους καταναλωτές χωρίς μεσάζοντες, **τελικά αποδείχθηκαν καλά οργανωμένα κερδοσκοπικά παζάρια λαθραίων προϊόντων αμφιβόλου ποιότητας**, τα οποία διοχετεύονταν στην αγορά χωρίς κανένα παραστατικό, κλονίζοντας περαιτέρω τις εμπορικές επιχειρήσεις αλλά και την εμπιστοσύνη των καταναλωτών στα τοπικά προϊόντα γης και θάλασσας. Χρειάζεται προσοχή προκειμένου να αποφευχθούν παρόμοια φαινόμενα και οι καταναλωτικές αγορές να μην καταλήξουν σαν αυτά τα κερδοσκοπικά παραπάζαρα.
- Στο άρθρο 39 του νόμου προβλέφθηκε για πρώτη φορά μία νέα μορφή υπαιθρίου εμπορίου, συνυφασμένη με την άσκηση ψυχαγωγικών

δραστηριοτήτων (λούνα πάρκ, πίστες αυτοκινητιδίων, τσίρκο, συναυλίες, επιδείξεις κλπ.). Δεδομένου ότι σε αυτές τις δραστηριότητες μπορεί να συμμετέχει οποιοσδήποτε (και όχι μόνο οι επαγγελματίες του υπαίθριου εμπορίου) και οι όροι διενέργειάς τους είναι ιδιαίτερα ελαστικοί, απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή τόσο ως προς την νομοθέτησή τους όσο και ως προς τον έλεγχο του υπαίθριου εμπορίου που ασκείται σε αυτές. Θεωρούμε ότι είναι προτιμότερο **να υπόκεινται και αυτές οι κατηγορίες στις γενικές διατάξεις περί υπαίθριου εμπορίου** (από τις οποίες εξαιρούνται) αλλιώς μπορεί να αποτελέσουν όχημα για τους τοπικούς δήμους που δίνουν την σχετική άδεια, ώστε να αποτελέσουν ασύδοτες αγορές που θα διαθέτουν τα πάντα από τους πάντες, χωρίς κανέναν ποσοτικό ή ποιοτικό έλεγχο.

Παράλληλα, η ΕΣΕΕ, αντιλαμβανόμενη τις επιζήμιες συνέπειες τόσο για τις επιχειρήσεις όσο και για τους καταναλωτές από τη συνεχή διόγκωση του παρεμπορίου και του λαθρεμπορίου καταθέτει πρόσθετες προτάσεις περιορισμού των εν λόγω άκρως ανησυχητικών φαινομένων. Πιο συγκεκριμένα, ενδείκνυται:

- Η κατάσχεση των παράνομων προϊόντων και προϊόντων απομίμησης κατά την είσοδό τους στη χώρα, **μέσω της γενικευμένης χρήσης ειδικών μηχανημάτων**, όπως τα "X-Ray scanners" και τα εξελιγμένα "Electromagnetic field container scanners" στις πύλες εισόδου (τελωνεία και μεγάλα λιμάνια). Η πρότασή μας αυτή ήδη υλοποιείται και θα πρέπει να επεκταθεί σε όλα τα εισαγωγικά σημεία της χώρας.
- Η εντατικοποίηση αυστηρών ελέγχων στις **αποθήκες χονδρικής διανομής και πώλησης** όπου συγκεντρώνονται τα παράνομα εμπορεύματα.
- Η **αναβάθμιση του ρόλου του ΣΥΚΑΠ**, μέσω διενέργειας εντατικότερων και ποιοτικότερων ελέγχων, με τη άμεση δέσμευση και καταστροφή των κατασχεθέντων αντικειμένων.
- Ο τελικός **περιορισμός της υπαίθριας πώλησης** μόνο σε προϊόντα γης και θάλασσας.
- Η κατάργηση της εξαίρεσης του υπαίθριου εμπορίου από το πρόσφατα εισαχθέν περιβαλλοντικό τέλος για την πλαστική σακούλα.

4) Αναφορικά με την λειτουργία των Εκθέσεων

Με τον νόμο 4512/2018 επήλθαν ωσαύτως σημαντικές τροποποιήσεις και στην διενέργεια και λειτουργία εκθέσεων. Τα σημεία που επισημαίνουμε και μας προβληματίζουν ιδιαίτερα είναι τα εξής:

- Στις διατάξεις που αφορούν στην λειτουργία εκθέσεων (άρθρο 113) έχει αφαιρεθεί η απαιτούμενη διοικητική άδεια για τον οργανωτή και έχει αντικατασταθεί από απλή αναγγελία του προς τον Δήμο ή την Περιφέρεια. Θεωρούμε **την παροχή της διοικητικής άδειας απαραίτητη για την ορθή τήρηση των διατάξεων του νόμου** περί εκθέσεων.
- Με την νέα διάταξη του άρθρου 115 επιτρέπεται ρητά η διενέργεια λιανικών πωλήσεων μέσα στην έκθεση. Αυτονόητο είναι ότι, **από την στιγμή που καταργείται η απαγόρευση των λιανικών πωλήσεων στις εκθέσεις**, έχει πλέον ξεκινήσει η διαδικασία μετατροπής τους σε **αυτόκλητα γιγάντια παζάρια**, τα οποία μάλιστα θα λειτουργούν με απλή «αναγγελία» αντί για άδεια, με δραματικές συνέπειες για το οργανωμένο εμπόριο, που θα δει τον ήδη περιορισμένο τζίρο του να μειώνεται ακόμη περισσότερο.

Στην ουσία, με τις νέες διατάξεις, εισάγεται ένα σαφές πλαίσιο παράκαμψης των θετικών διατάξεων για το υπαίθριο εμπόριο, αφού όσες μορφές ρυθμίζονται πλέον ή

απαγορεύονται, μπορούν με ευκολία να καταφύγουν στο νέο καθεστώς για τις εκθέσεις....

5) Εξαγωγική δραστηριότητα

- Θα πρέπει να ξεκαθαριστεί ότι στην εξαγωγική δραστηριότητα συμπεριλαμβάνονται **και οι εξαγωγές υπηρεσιών**. Αναφερόμαστε συγκεκριμένα **στις ναυπηγοεπισκευές, στο παραμεθόριο εμπόριο και στον εφοδιασμό πλοίων**.
- Να δοθούν κίνητρα ώστε οι μικροεξαγωγικές επιχειρήσεις να γίνουν **μικροεξαγωγικές**. Η δράση της Γενικής Γραμματείας Εμπορίου για τα clusters στο ηλεκτρονικό εμπόριο θα πρέπει να προσανατολιστεί προς αυτήν την κατεύθυνση.
- Να δημιουργηθούν **Ειδικές Οικονομικές Περιοχές (ΕΟΠ)** σε παραμεθόριες περιοχές της χώρας και στα λιμάνια. Στις περιοχές αυτές θα υπάρχει ένα **ειδικό φορολογικό καθεστώς και transit υπηρεσίες** οι οποίες θα ενισχύσουν το διαμετακομιστικό εμπόριο. Αυτό που χρειαζόμαστε ως Έλληνες επιχειρηματίες για να ανοιχτούμε και σε άλλες αγορές είναι μέτρα φιλικά και όχι στραγγαλισμού.

6) Εμπορικές μισθώσεις

Οι τροποποιήσεις του νόμου 4242/2914 διατήρησαν μία σχετική προστασία για τις παλαιές εμπορικές μισθώσεις, ενώ απελευθέρωσαν πλήρως τις νέες. Η ΕΣΕΕ είχε εκφράσει τις αντιρρήσεις της για το νέο πλαίσιο, με κυριότερο επιχείρημα ότι η ανυπαρξία ρήτρας εξόδου από την μίσθωση εκ του νόμου θα αποτελούσε αντικίνητρο για την δημιουργία σοβαρών επενδύσεων σε υποδομές επαγγελματικής στέγης. Η πορεία της αγοράς των μισθώσεων επιβεβαιώνει την άποψή μας. Παράλληλα, το ύψος των μισθωμάτων παραμένει ένα σημαντικό πρόβλημα. Το μίσθωμα αποτελεί βασικό στοιχείο του λειτουργικού κόστους της εμπορικής επιχείρησης και η μεγάλη πλειονότητα των μισθώσεων της αγοράς συμφωνήθηκε πριν από την έναρξη της κρίσης. Οι Επιτροπές εμπορικών μισθώσεων παράγουν σημαντικό έργο αλλά δεν αρκούν. Ο λόγος είναι απλός: Ύψη μισθωμάτων και ποσοστά αναπροσαρμογών καθορίστηκαν σε επίπεδα αντιστρόφως ανάλογα με τις οικονομικές δυνατότητες των επιχειρήσεων, εν μέσω κρίσης. Η ΕΣΕΕ προτείνει προς το Υπουργείο την άμεση έναρξη διαβούλευσης για την διευθέτηση των παραπάνω θεμάτων στα πλαίσια ενός πιο ορθολογικού και προσαρμοσμένου στις ανάγκες της αγοράς πλαισίου, ως εξής:

Διάρκεια

- Η εκ του νόμου περίοδος προστασίας δεν πρέπει να είναι **μικρότερη των 6 χρόνων** για όλες σχεδόν τις δραστηριότητες του τριτογενούς τομέα, με την εξαίρεση των ακινήτων που ανήκουν σε ιδρύματα, κληροδοτήματα και νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου για τα οποία η ελάχιστη διάρκεια προστασίας πρέπει να είναι 12 χρόνια.
- Σε περίπτωση αντίθετης συμβατικής συμφωνίας, να ισχύει η παραπάνω διάρκεια (6ετία και 12ετία). Εξαιρούνται οι εκ της φύσεώς τους εποχιακές δραστηριότητες (πώληση εποχικών ειδών). Στην περίπτωση αυτή, ο μισθωτής να έχει δικαίωμα να «κλείσει» το ακίνητο και για τον επόμενο χρόνο, κατόπιν σχετικής συμφωνίας με τον ιδιοκτήτη.

«Ρήτρα Εξόδου»

- Ο μισθωτής να μπορεί για σοβαρούς λόγους να καταγγείλει την σύμβαση **προ 6 μηνών**, με συστημένη επιστολή.

Ανανέωση

- Οι μισθώσεις των 6 ετών για όλες τις δραστηριότητες και των 12 ετών για ειδικές περιπτώσεις να ανανεώνονται **αυτόματα για άλλη μία βετία** ή 12ετία αντίστοιχα, εκτός εάν έχει δοθεί ειδοποίηση για την λήξη της σύμβασης προ 6 και 12 μηνών αντίστοιχα.
- Ο ιδιοκτήτης να μπορεί να αρνηθεί την ανανέωση **μόνο για περιοριστικά αναφερόμενους λόγους**, που είναι η ιδιοχρησιμοποίηση, η ιδιοκατοίκηση αυτού και των συγγενών του και οι δομικές επεμβάσεις με σκοπό την πώληση.

Αναπροσαρμογή μισθώματος

- Σε ότι αφορά το ύψος του μισθώματος, όταν οι περιστάσεις και οι συνθήκες δικαιολογούν αύξηση που δεν έχει συμφωνηθεί συμβατικά ή επιβάλλεται από νέες περιστάσεις παρότι έχει συμφωνηθεί συμβατικά, την συγκεκριμένη απόφαση προτείνουμε **να λαμβάνουν σε πρώτο και τελικό βαθμό οι Επιτροπές Εμπορικών Μισθώσεων** που λειτουργούν στις περιφέρειες. Αυτονόητο είναι ότι εάν αναλάβουν το σχετικό καθήκον, οι Επιτροπές θα πρέπει να υποστηριχθούν ενεργότερα σε επίπεδο υποδομών, ώστε να παράξουν και αποτελεσματικότερο έργο.

Άυλη Αξία

- Όταν γίνεται καταγγελία, που δεν οφείλεται σε δυστροπία ή σε παράβαση συμβατικών όρων, ο μισθωτής να εισπράττει από τον ιδιοκτήτη **6 μισθώματα για τις γενικές μισθώσεις των 6 χρόνων** και 12 μισθώματα για τις ειδικές μισθώσεις των 12 χρόνων.
- Η αποζημίωση αυτή να **διπλασιάζεται αν στο ακίνητο εγκατασταθεί η ίδια δραστηριότητα**, με δυο λόγια, την «άυλη εμπορική αξία» να την εισπράττουν νόμιμα και ισότιμα ο μισθωτής και ο εκμισθωτής.
- Όταν υπάρχει αμφισβήτηση, το ακίνητο να μην απελευθερώνεται και να παρεμβαίνει το δικαστήριο.

Δικαίωμα προτίμησης στην αγορά

- Όταν ο ιδιοκτήτης θέλει να μεταβιβάσει το μίσθιο, να πρέπει **να ειδοποιήσει τον μισθωτή**, ο οποίος, εφόσον μπορεί, να έχει δικαίωμα να το αγοράσει ο ίδιος με τους αυτούς οικονομικούς όρους.
- Αν οι μισθωτές είναι περισσότεροι, το δικαίωμα να μπορεί να ασκηθεί από όλους.
- Οι κανόνες αυτοί δεν ισχύουν μόνο αν το ακίνητο μεταβιβάζεται σε σύζυγο ή σε συγγενείς πρώτου ή δεύτερου βαθμού.
- Ο μισθωτής, αν δεν ασκήσει το δικαίωμα προτίμησης, **να μην χάνει το δικαίωμά του** στην άυλη εμπορική αξία.

7) Εμπορική χωροταξία

Θεωρούμε ότι δεν πρέπει να μείνει **καμιά γωνιά της χώρας χωρίς ρύθμιση της εμπορικής πολεοδομίας**, η οποία είτε μέσω του γενικού χωροταξικού σχεδιασμού, είτε μέσω των ρυθμιστικών πολεοδομικών σχεδίων, είτε μέσω του αυστηρού καθορισμού ορίων χρήσης γης, θα οριοθετήσει τις εμπορικές ζώνες και θα ρυθμίσει την υπό συγκεκριμένους όρους εγκατάσταση των εμπορικών επιχειρήσεων, χωρίς καμιά παρέκκλιση.

Επιβάλλεται να γίνει κατανοητό από όλους και κυρίως από την Πολιτεία ότι το θέμα της εμπορικής πολεοδομίας δεν είναι ένα απλό συνδικαλιστικό αίτημα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, αλλά αίτημα περιβαλλοντικής ευαισθησίας, αισθητικής,

κυκλοφοριακών προβλημάτων αλλά και κοινωνικής συνοχής - διατήρησης του πληθυσμιακού ιστού, ιδιαίτερα στις τοπικές κοινωνίες. Τα μέτρα που προτείνουμε να ληφθούν είναι τα εξής:

- Γενίκευση της εφαρμογής του νόμου για την εμπορική χωροταξία, καθώς πλέον έχει εναρμονιστεί με την νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας (άρθρο 10 ν. 2323/1995). Ζητάμε την καταπολέμηση **του απαράδεκτου φαινομένου να αφήνουν οι Γενικοί Γραμματείς των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων τις προβλεπόμενες από το νόμο προθεσμίες να περνούν άπρακτες**, ώστε –παρακάμπτοντας το νόμο- να δίνουν το δικαίωμα στα υπερκαταστήματα να εγκαθίστανται στις διάφορες περιοχές, αγνοώντας τα επιχειρήματα των τοπικών κοινωνιών.
- Εισαγωγή διάταξης για την ρύθμιση των περιπτώσεων δημιουργίας μεγάλων καταστημάτων σε δήμους με πληθυσμό **κάτω των 15.000 κατοίκων** (τόρα είναι ελεύθερη).
- Εθνικός σχεδιασμός για την **δημιουργία εμπορικών επιχειρηματικών πάρκων**. Μαζί με την δημιουργία «Open Malls» σε όλη την επικράτεια, να χαρακτηριστούν παράλληλα **τα παραδοσιακά εμπορικά κέντρα των πόλεων** ως επιχειρηματικά πάρκα, με σκοπό τη διάσωση του παραδοσιακού χαρακτήρα των αγορών και τη δημιουργία εμπορικών υποδομών.
- Απομάκρυνση των μεγάλων και πολύ μεγάλων χώρων λιανικής (υπεραγορών λιανικού εμπορίου και μεγάλων εμπορικών κέντρων) από τα **παραδοσιακά κέντρα** των πόλεων.
- Υπαγωγή των **Εμπορικών Κέντρων** στην ισχύουσα για τα μεγάλα καταστήματα **διαδικασία αδειοδότησης**. Επέκταση της ισχύος του νόμου, ώστε, να καταλαμβάνει όλους τους χώρους λιανικής άνω των 250 τμ.
- Εφαρμογή στην **Αθήνα και την Θεσσαλονίκη** (που σήμερα εξαιρούνται) των όρων και προϋποθέσεων ίδρυσης και εγκατάστασης νέων μεγάλων καταστημάτων.
- Κίνητρα για τη διατήρηση, την επαναφορά και την ανάπτυξη **θεματικών αγορών στο εσωτερικό των κέντρων** των πόλεων και σε συνοικίες, στις οποίες υπάρχει μεγάλος αριθμός κενών καταστημάτων.

8) Clustering και logistics στο Ηλεκτρονικό Εμπόριο

Ο συγκεκριμένος σχεδιασμός των clusters εμπορίας και διακίνησης προϊόντων ηλεκτρονικού εμπορίου θεωρούμε ότι πρέπει να έχει ως κύριο στόχο την εξωστρέφεια στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στο πλαίσιο αυτό, οι στρατηγικοί μας στόχοι πρέπει να είναι οι εξής:

- **Μείωση κόστους αποστολής μικροδεμάτων**, κυρίως από μικρομεσαίες εμπορικές επιχειρήσεις, σε βασικές αγορές του εξωτερικού, εντός και εκτός Ε.Ε.
- Παροχή **αξιόπιστων και προσιτών μεταφορικών υπηρεσιών** σε εμπορικές επιχειρήσεις με έδρα απομακρυσμένες ή νησιωτικές περιοχές και ιδίως σε εκείνες που παρουσιάζουν τουριστικό ενδιαφέρον.
- **Ενίσχυση του κλάδου των logistics**, μέσω της αντιμετώπισης προβλημάτων που έχουν καταγραφεί κατά την εκπόνηση της Εθνικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής (κατακερματισμένη αγορά των logistics, χαμηλό επίπεδο εξωτερικής ανάθεσης για υπηρεσίες logistics, ελλιπής σύνδεση των εγκαταστάσεων logistics με τα κύρια μέσα μεταφοράς).

- Πληρέστερη **αξιοποίηση του ηλεκτρονικού καναλιού πωλήσεων** από εμπορικές επιχειρήσεις, καθώς και από επιχειρήσεις με εξειδικευμένο παραγωγικό αντικείμενο (αγροδιατροφικός τομέας ή μεταποίηση).
- Χωρική συγκέντρωση επιχειρήσεων ή μεμονομένων δραστηριοτήτων τους σε οργανωμένους **υποδοχείς επιχειρηματικής δραστηριότητας** και ανάπτυξη κοινών τεχνικών υποδομών (ΤΠΕ, αποθήκευση).
- Προώθηση **εξωστρέφειας – συνεργασία** με διαδικτυακές πλατφόρμες.

Παράλληλα, οι δράσεις που απαιτούνται είναι οι κάτωθι:

- Ανάπτυξη **υποδομών αποθήκευσης - διαμετακομιδής**.
- Έρευνα και ανάπτυξη **εφαρμογών ηλεκτρονικού εμπορίου** – συνεργασία με ερευνητικούς φορείς & ινστιτούτα.
- **Ηλεκτρονικοποίηση** λειτουργιών υφιστάμενων εμπορικών επιχειρήσεων (μέσω ενιαίας πλατφόρμας ή ανάπτυξης επιμέρους εφαρμογών). Ανάπτυξη κοινών διοικητικών, τεχνικών και πληροφοριακών υποδομών (π.χ. server clustering, συστήματα διαχείρισης αποθήκης και παραγγελιών, 3PL logistics).
- Αξιοποίηση λύσεων e-logistics.
- Ηλεκτρονική τιμολόγηση.
- Θεσμοθέτηση **απλοποιημένων διαδικασιών και συντελεστών ΦΠΑ** στην ΕΕ για το ηλεκτρονικό εμπόριο.
- **B2B συνεργασία** με μεταφορικές επιχειρήσεις εκτός cluster.

Η πρώτη δράσεις για ένα αποτελεσματικό πλαίσιο ξεκίνησαν το 2013 από την Γενική Γραμματεία Εμπορίου, οπότε έγινε και η πρώτη μελέτη και συστήθηκε η πρώτη ομάδα εργασίας για να ξεκινήσει η υλοποίηση. Με την σύσταση της ομάδας εργασίας αυτής, τα ΕΛΤΑ και ο σύνδεσμος ηλεκτρονικού εμπορίου (GRECA) ξεκίνησαν συζητήσεις για να συνεργαστούν για τη δημιουργία ενός πρώτου cluster που θα παρέδιδε σε συγκεκριμένες (καταρχήν 2 με 3) χώρες της Ευρώπης. Από την GRECA ζητήθηκε η συμμετοχή των μελών της, τα οποία ωστόσο δεν ανταποκρίθηκαν, με την εξαίρεση μόνο 5 - 6 εταιρειών, που όμως δεν είχαν τον απαιτούμενο όγκο αποστολών για να δημιουργηθούν οικονομίες κλίμακας και έτσι το εγχείρημα ναυάγησε.

Με πρωτοβουλία του πρώην ΓΓ Εμπορίου κ. Παπαδεράκη, ανασυστήθηκε η εν λόγω επιτροπή με την συμμετοχή των ΕΣΕΕ, Γενικής Γραμματείας Στρατηγικών Επενδύσεων, GRECA, ΕΕΤΤ, Ελληνικής Εταιρείας Logistics, ΕΛΤΑ και ΣΕΒ. Στην πρώτη και μοναδική συνεδρίαση αυτής της επιτροπής διαφάνηκε ότι η ΓΓ Εμπορίου υιοθετεί την άποψη ότι η διαχείριση πρέπει να ανατεθεί στα ΕΛΤΑ. Προβληματισμό επί της επιλογής αυτής εξέφρασαν τότε η ΕΕΤΤ, η GRECA αλλά και η ΕΣΕΕ. Οι προβληματισμοί που εκφράσαμε τότε για την συγκεκριμένη επιλογή στηρίζονταν στα εξής σημεία:

- Στην διασυνοριακή μεταφορά από την χώρα μας προς κυρίως την Ευρώπη, δραστηριοποιούνται πολλές εταιρείες τόσο εγχώριες (ACS, Speedex, Γενική, ΕΛΤΑ-EMS κτλ.) όσο και πολυεθνικές (DHL, UPS, FEDEX κλπ.), οι οποίες έχουν από μακρού επενδύσει σε υποδομές εξυπηρέτησης των πελατών τους για διασυνοριακές μεταφορές, με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα την αεροπορική υπηρεσία της DHL, η οποία και έχει καταφέρει να συγκεντρώσει ικανό όγκο αποστολών, που επιτρέπει να παρέχει μία ανταγωνιστική τιμή για παράδοση την επόμενη ημέρα σε όλες τις ευρωπαϊκές πόλεις. Η υπηρεσία που προσφέρουν τα ΕΛΤΑ αναφέρεται σε οδική μεταφορά και διανομή με το ευρωπαϊκό δίκτυο EMS, η οποία όμως είναι ανταγωνιστική της οδικής μεταφοράς που προσφέρει η ACS (ACS-Euro5 σε συνεργασία με την DHL)

και η ίδια η DHL (DHL-Economy-Cargo). Η κοινή επιλογή λοιπόν του κομματιού της μεταφοράς στα ΕΛΤΑ είναι καταρχάς προβληματική και θα ήταν καλό να οριστούν οι προδιαγραφές - ανάγκες και να ζητηθεί από τις εταιρείες να μειοδοτήσουν ατύπως για την τιμή και αντίστοιχα να πλειοδοτήσουν για τις προσφερόμενες υπηρεσίες, όχι μόνο ως προς το κομμάτι της μεταφοράς αλλά ως προς όλα τα κομμάτια (logistics κτλ.)

- Για το ελληνικό ηλεκτρονικό εμπόριο είναι αυτονόητα σημαντική μια τέτοια δομή καθώς θα συνέβαλε σε ανάλογο ποσοστό στην αποκλιμάκωση ενός από τα κύρια εμπόδια διασυνοριακού εμπορίου στη χώρα μας, δηλαδή του κόστους και του χρόνου αποστολής. Ένα επιτυχημένο cluster προϋποθέτει την προσέλκυση και την συμμετοχή ηλεκτρονικών επιχειρήσεων με τους απαραίτητους όγκους αποστολών.
- Είναι μεγάλη ευκαιρία με την δημιουργία ενός τέτοιου είδους cluster **να προωθηθεί το τουριστικό εμπόριο**, το οποίο περιορίζεται σήμερα σε πωλήσεις προϊόντων μικρού όγκου και στερείται πωλήσεων σε προϊόντα μεσαίου - μεγάλου όγκου και μεσαίου - μεγάλου βάρους που λόγω της δυσκολίας μεταφοράς τους, οι τουρίστες αποφεύγουν να αγοράσουν. Μία δομή που θα μπορούσε να αναλάβει την αποστολή στην πόρτα του τουρίστα πλειάδας τουριστικών και μη προϊόντων, αξιόπιστα και γρήγορα, θα αύξανε γεωμετρικά τις πωλήσεις του τουριστικού και εμπορίου της χώρας, βοηθώντας στην πράξη τις **πολύ μικρές και μικρές ελληνικές επιχειρήσεις να μετατραπούν από micro importers σε micro exporters.**

9) Πρόταση Οδηγίας για τις Αθέμιτες Πρακτικές

Πρόσφατα, η ευρωπαϊκή οργάνωση EuroCommerce, απέστειλε αίτημα προς τα μέλη της (στα οποία περιλαμβάνεται και η ΕΣΣΕ) ώστε να ζητήσουν από τις εθνικές τους κυβερνήσεις **την υποστήριξη της πρότασης Οδηγίας της Επιτροπής για τις Αθέμιτες Εμπορικές Πρακτικές στην Αλυσίδα Εφοδιασμού Τροφίμων**, δεδομένου ότι βασικές αποφάσεις θα ληφθούν την περίοδο Σεπτεμβρίου-Οκτωβρίου 2018.

Το σχέδιο πρότασης της Επιτροπής ανακοινώθηκε στις 12 Απριλίου και αναφέρεται σε Οδηγία ελάχιστης εναρμόνισης, με στενό πεδίο εφαρμογής - η οποία αφορούσε την απαγόρευση 4 πρακτικών και τον περιορισμό άλλων 4 και βασιζόταν στην Συνθήκη της ΕΕ σχετικά με τα γεωργικά θέματα. Η πρόταση της Επιτροπής στην ουσία της περιορίζεται στις σχέσεις μεταξύ μεγάλων αγοραστών και γεωργών ή/και επεξεργαστών τροφίμων MME, αμφισβητείται ωστόσο τόσο από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο όσο και από το Συμβούλιο, καθώς και τα δύο σώματα δείχνουν να θέλουν την επέκταση του πεδίου εφαρμογής της Οδηγίας, ώστε να ρυθμίζει και τις σχέσεις μεταξύ μεγάλων λιανοπωλητών και μεγάλων βιομηχανικών παρασκευαστών. Αν υιοθετηθεί η τάση αυτή, **θα αποτελέσει μεγάλο πλήγμα για τον κλάδο του λιανικού και χονδρικού εμπορίου**, ο οποίος θα υποστεί ισχυρότερη πίεση από τις μεγάλες μάρκες των πολυεθνικών εταιρειών. Θα μπορούσε ακόμη να θέσει σε κίνδυνο την ισορροπία που έχει επιτευχθεί στην ισχύουσα εθνική νομοθεσία των κρατών μελών, όταν η οδηγία θα μεταφερθεί στο εθνικό δίκαιο.

Καθ' όλη τη διάρκεια των διαβουλεύσεων η EuroCommerce πρότεινε μια σειρά αλλαγών στα σχέδια εκθέσεων των εισηγητών Paulo De Castro (S&D,IT,AGRI) και Marc Tarabella (S&D,BE,IMCO) με τη χρήση ενός στατιστικού παραρτήματος, το οποίο παρέχει γενικές πληροφορίες σχετικά με τη λειτουργία της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων. Τα δύο σχέδια των εκθέσεων του Κοινοβουλίου ήταν αρκετά ευθυγραμμισμένα. Πρότειναν την επέκταση του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας σε

όλους τους παράγοντες της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων, ακόμη και επιδιώκοντας την επέκταση ορισμένων διατάξεων της γεωργικής νομοθεσίας σε όλους τους φορείς της αλυσίδας, την καθιέρωση ενός γενικού ορισμού των αθέμιτων εμπορικών πρακτικών, τη μεταπώληση κάτω από το κόστος, τις χαμηλές τιμές μεταφοράς, καθώς και τις συναλλαγές με οικονομικά εξαρτώμενους φορείς. Ενώ αρχικά οι δυο εισηγητές έλαβαν υπόψη τις προτάσεις της EuroCommerce, που κινούνταν στη γραμμή ότι η επέκταση του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας θα ωφελήσει τους μεγάλους κατασκευαστές, όχι τους αγρότες ή τους καταναλωτές, τελικά προτάθηκε η επέκταση του πεδίου εφαρμογής του σχεδίου οδηγίας για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές σε όλους τους παράγοντες της αλυσίδας, καθώς και στις υπηρεσίες και σε όλα τα γεωργικά προϊόντα. Ταυτόχρονα, προτάθηκε, επίσης, ένας ευρύς ορισμός των αθέμιτων εμπορικών πρακτικών, εισάγοντας την έννοια της οικονομικής εξάρτησης, η οποία καθιστά πολύ δύσκολη τη διαπραγμάτευση αυτών των πρακτικών που περιορίζονται, αλλά εξακολουθούν να επιτρέπονται βάσει της οδηγίας. Αυτές οι τροποποιήσεις, εάν επικρατήσουν, θα αλλάξουν δραματικά τη φύση του σχεδίου της οδηγίας, το οποίο, βάσει των διατάξεων περί γεωργίας της Συνθήκης, θα πρέπει να αποφέρει οφέλη στους αγρότες.

Ενόψει όλων αυτών, ζητούμε την συνδρομή σας για την **υιοθέτηση των προτάσεων της Eurocommerce** και την υποστήριξη του αρχικού σχεδίου της Επιτροπής ως τελικού κειμένου της Οδηγίας.